

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Katedra veřejné správy

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Občanská participace ve veřejné správě

Autor: Bc. Denisa Kaslová

Vedoucí práce: JUDr. Tomáš Louda, CSc.

Plzeň 2021

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Akademický rok: 2020/2021

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Bc. Denisa KASLOVÁ**
Osobní číslo: **R19N0031P**
Studijní program: **N0421A220001 Veřejná správa**
Studijní obor: **Veřejná správa**
Téma práce: **Občanská participace ve veřejné správě**
Zadávající katedra: **Katedra veřejné správy**

Zásady pro vypracování

Úvod

Vymezení základních pojmů

Participace občanů na činnosti veřejné správy v České republice

Srovnání vybraných okresních měst z hlediska občanské participace

Závěr

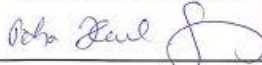
Rozsah diplomové práce:
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:
viz zvláštní seznam

Vedoucí diplomové práce: **JUDr. Tomáš Louda, CSc.**
Katedra veřejné správy

Datum zadání diplomové práce: **29. března 2020**
Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2021**

JUDr. Petra HRUBÁ SMRŽOVÁ, Ph.D. (v.z.)

JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
děkan

JUDr. Tomáš Louda, CSc.
vedoucí katedry

V Plzni dne 25. srpna 2020

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci na téma „Občanská participace ve veřejné správě“ zpracovala samostatně, a že jsem vyznačila veškeré prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpala způsobem ve vědecké práci obvyklým.

V Plzni dne 27. března 2021

.....

Bc. Denisa Kaslová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala panu JUDr. Tomáši Loudovi, CSc. za jeho ochotu a cenné rady při vedení mé diplomové práce. Dík patří také mé rodině za její podporu při psaní této diplomové práce.

Obsah

Úvod	1
1 Vymezení základních pojmů.....	3
1.1 Občanská participace.....	3
1.1.1 Výhody.....	4
1.1.2 Nevýhody.....	5
1.2 Občan.....	5
1.3 Občanská společnost	6
1.4 Veřejná správa	7
1.4.1 Státní správa.....	8
1.4.2 Samospráva	10
1.5 Principy dobré správy.....	14
1.6 Volby	15
1.6.1 Volební právo.....	17
1.6.2 Volební systémy.....	18
1.7 Referendum.....	19
1.8 E-participace.....	20
1.8.1 E-government.....	21
2 Participace občanů na činnosti veřejné správy v České republice 24	
2.1 Politická práva	24
2.1.1 Svoboda projevu a právo na informace	26
2.1.2 Petiční právo	29
2.1.3 Právo shromažďovací	30
2.1.4 Právo sdružovací.....	31
2.1.5 Právo podílet se na správě veřejných věcí	33
2.1.6 Právo na odpor	34

2.2	Možnosti participace na krajské úrovni	35
2.2.1	Volby.....	35
2.2.2	Referendum.....	37
2.2.3	Zákon o krajích	39
2.3	Možnosti participace na obecní úrovni	40
2.3.1	Volby.....	40
2.3.2	Referendum.....	43
2.3.3	Zákon o obcích.....	45
2.4	Ostatní vybrané možnosti participace	46
2.4.1	Právo na informace o životním prostředí.....	46
2.4.2	Členství občanů ve výborech a komisích územně samosprávných celků.....	48
2.4.3	Využívání sociálních médií.....	50
3	Srovnání vybraných okresních měst z hlediska občanské participace	52
3.1	Rokycany	52
3.2	Strakonice	53
3.3	Volby.....	54
3.3.1	Volby do obecních zastupitelstev	55
3.3.2	Volby do krajských zastupitelstev	56
3.3.3	Volby do Poslanecké sněmovny	57
3.3.4	Volby do Senátu.....	58
3.3.5	Prezidentské volby	59
3.3.6	Volby do Evropského parlamentu	61
3.4	Referendum.....	62
3.5	Petice.....	63
3.6	Právo na informace	64

3.7 Účast na zasedání zastupitelstva.....	65
3.8 Shrnutí	66
Závěr	68
Resumé	70
Seznam použitých zdrojů	72
Odborná literatura	72
Právní předpisy	75
Judikatura.....	75
Webové zdroje	76
Seznamy	78
Seznam grafů	78
Seznam použitých zkratk a symbolů.....	79

Úvod

Téma „Občanská participace ve veřejné správě“ jsem si pro svou diplomovou práci zvolila, protože věřím, že se každý z nás ve svém životě do jisté míry participuje na činnostech veřejné správy. Tato participace je součástí všedního života a dění okolo nás, a zároveň je nedílnou součástí demokratického státu. Důležitost tohoto tématu spatřuji i v tom, že různé možnosti participace jsou obsaženy v ústavním pořádku České republiky, tedy právních předpisech s nejvyšší právní silou.

Ve své diplomové práci nejprve vymezím základní pojmy týkající se občanské participace ve veřejné správě. Vysvětlím pojmy občanské participace, přičemž nastíním její výhody a nevýhody, dále popíši pojmy občan, občanská společnost, veřejná správa v České republice, kde přiblížím její členění. Dále se budu zabývat pojmy dobrá správa, volby, referendum a e-participace.

V další kapitole své práce se zaměřím na participaci občanů na činnosti veřejné správy v České republice. Tuto kapitolu rozdělím na čtyři podkapitoly. První z nich bude popisovat možnosti občanské participace vyplývající z ústavních právních předpisů, kde vymezím základní práva a svobody vyplývající z právních předpisů s nejvyšší právní silou. Nastíním svobodu projevu a právo na informace, právo petiční, právo shromažďovací, právo sdružovací, právo podílet se na správě veřejných věcí a právo na odpor. Další podkapitolu budu věnovat možnostem občanské participace na krajské úrovni, zejména z hlediska voleb, krajského referenda a dále možnosti participace dle stěžejního zákona v této oblasti, a sice zákona č. 129/2000 Sb., o krajích. V další části této kapitoly se zaměřím na možnosti občanské participace na obecní úrovni, kde se budu věnovat volbám, místnímu referendu a také právům občanů obcí vyplývajícím ze zákona č. 128/2000 Sb., o obcích. Nakonec nastíním některé další možnosti občanské participace na činnostech veřejné správy v České republice.

V poslední části své práce se zaměřím na občanskou participaci ve vybraných okresních městech, kterými budou Rokycany v Plzeňském kraji a Strakonice v Jihočeském kraji. Obě okresní města nejprve stručně charakterizuji, poté se zaměřím na volební účast ve všech doposud konaných

volbách v těchto městech, konaná referenda a četnost podávaných peticí. Dále se budu věnovat také využívání práva na informace dle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím. Nakonec nastíním průměrnou účast občanů na zasedáních zastupitelstev těchto měst v posledních letech. Na závěr tyto dvě města z vybraných hledisek porovnáám.

Cílem mé práce je tedy nastínit problematiku občanské participace ve veřejné správě jak v teorii, kterou podložím příslušnými právními předpisy a odbornou literaturou, tak v praxi, která se bude týkat charakteristiky občanské participace ve vybraných okresních městech Rokycany a Strakonice a jejich následnému srovnání.

1 Vymezení základních pojmů

1.1 Občanská participace

„*Občanská participace je významnou funkcí občanské společnosti, která přispívá k integraci společnosti.*“¹ Občanská participace v obecném slova smyslu představuje přímou účast občanů na rozhodování, jehož cílem je ovlivňovat či jednorázově ovlivnit věci veřejné. Participace v užším pojetí dle publikace Encyklopedie politiky od autora Karla Žaloudka znamená podílení se na rozhodování, v politice se konkrétně jedná o přímou účast lidí na procesu vedoucím k přijetí rozhodnutí, kdy tato účast může mít různé formy, kterými jsou zejména referendum, volby, petice, občanská iniciativa či účast v politických diskuzích.²

„*Základní formou občanské a politické participace je volební účast.*“³ Demokratický politický systém umožňuje občanům přímou participací ovlivňovat věci veřejné. Účast ve volbách a v krajských či místních referendech představuje individuální občanskou participaci.⁴ I když je základní formou občanské participace volební účast, občanská a politická participace se však nezaměřuje jen a pouze na ni. Občanskou participaci lze rozdělit na přímou účast občanů na procesech vládnutí (ať už v rovině celostátní, regionální či komunální) a na aktivity, při kterých se občané různými způsoby podílejí na veřejném životě, který se neomezuje jen na proces vládnutí.⁵

Občanskou participaci lze pozorovat v několika stupních. Na nejnižším stupni občanské participace se vyskytuje informování, což znamená jednosměrný komunikační tok od orgánů veřejné správy směřující k občanům a jiným aktérům. Informování je velmi důležitým prvkem, jelikož právě díky

---

¹ GUAŠTI, Petra a Barbora STAŠKOVÁ. *Organizovaná občanská společnost v České republice*. Praha: Professional Publishing, 2007. ISBN 978-80-86946-22-1, str. 29.

² ŽALOUDEK, Karel. *Encyklopedie politiky*. 2., přeprac. a aktualiz. vyd. Praha: Libri, 1999. ISBN 80-859-8375-3.

³ ČMEJREK, Jaroslav. *Participace občanů na veřejném životě venkovských obcí ČR*. Davle: Kernberg, 2009. Basic. ISBN 978-80-87168-10-3, str. 127

⁴ GUAŠTI, Petra a Barbora STAŠKOVÁ. *Organizovaná občanská společnost v České republice*. Praha: Professional Publishing, 2007. ISBN 978-80-86946-22-1.

⁵ NEJDL, Pavel a Daniel ČERMÁK. *Participace a partnerství v místní veřejné správě*. Praha, 2007. ISBN 978-80-7330-130-9.

němu lze dosáhnout jakékoli vyšší úrovně participace, i když v tomto případě prakticky nedochází ke sdílení moci mezi veřejnou správou a občany. Druhým stupněm občanské participace je připomínkování, které je založeno opět na jednosměrném komunikačním toku, a to od občanů směrem k veřejné správě. Sdílení moci je i v tomto případě minimální, jelikož se jedná o jednosměrný proces, ale občané tak mohou vyjádřit své názory, postoje, přání či kritiku, a to bez toho, aniž by získali okamžitou zpětnou odezvu. Dalším stupněm občanské participace jsou konzultace, které jsou již oboustrannou komunikační vazbou. Při konzultacích již dochází například k dialogu či vzájemnému vysvětlování. Ani při konzultacích ještě nedochází k participaci na rozhodovacích procesech ve veřejné správě, ale bezprostřední kontakt již vytváří jistý společenský tlak a veřejná správa by se výstupy z konzultací měla zabývat. Čtvrtým stupněm občanské participace je partnerství, jedná se o rovnocenné postavení všech zúčastněných občanů a aktérů a zapojení aktéři mohou přímo ovlivňovat, co bude nakonec předloženo k rozhodnutí. Posledním stupněm občanské participace je již samotné rozhodování v rukou občanů či jiných aktérů, kdy je nechá veřejná správa v dané věci rozhodnout. V praxi k tomuto nedochází příliš často, jedná se například o místní či krajské referendum.⁶

1.1.1 Výhody

Občanská participace přináší řadu výhod. Jednou z výhod je budování kapacit a občanská angažovanost, kdy vznikají různé občanské iniciativy, které se mohou stát partnery veřejné správy. Dalším pozitivem občanské participace je posilování pocitu sounáležitosti a vytváření funkčního místního společenství, kdy se občané setkávají, vyjadřují emoce, argumentují či navazují přátelství, roste tak pocit spoluzodpovědnosti za místo, kde všichni společně žijí. Další výhodou občanské participace je kvalitnější rozhodovací proces, jelikož se do hledání řešení zapojí více aktérů, v čemž spočívá i následné pozitivum, kdy se minimalizuje možnost vzniku občanských protestů jako například petice, když se rozhodovacího procesu účastní sami občané. Transparentnost je výhodou pro občany, jelikož se každý může dozvědět, jak bylo s jeho náměty naloženo či proč nebyly některé náměty

---

⁶ *Metodika participace aneb jak zapojit občany do rozhodování*. Praha, 2016. ISBN 978-80-906397-1-3.

zohledněny. Čím více se občané participují na správě věcí veřejných, tím více roste důvěra v demokratické zřízení i v konkrétní představitele veřejné správy.⁷

1.1.2 Nevýhody

„Občanská participace není univerzální všelék na řešení všech veřejných problémů a témat. Participace má své limity a nevýhody. Některé z nich jsou naprosto reálné, jiné jsou spíše otázkou ideologického pohledu na fungování lidského společenství. Většinu lze různým způsobem eliminovat, či jim předcházet (být na ně připraveni).“⁸

Mezi nevýhody občanské participace lze zařadit například narušení zastupitelské demokracie, kdy nárůst občanské participace může být vnímán jako ohrožení role volených zastupitelů. Další limit občanské participace představuje zneužití rozhodovacího procesu například ze strany nátlakové skupiny, která by mohla vydávat svůj pohled za názor celé veřejnosti. Zapojení více aktérů může být zdlouhavé a finančně náročnější, což představuje další nevýhodu.⁹

1.2 Občan

„Občan je plnoprávný příslušník určitého státu. V současné době souvisí pojem občana s pojmem státní občanství, tj. s příslušností k určitému státu.“¹⁰

Státní občanství v České republice upravuje zákon č. 186/2013 Sb., o státním občanství České republiky, kdy dle tohoto zákona lze občanství nabýt narozením, určením otcovství, osvojením, nalezením na území České republiky, udělením, prohlášením či v souvislosti se svěřením do ústavní, pěstounské nebo jiné formy náhradní péče. Státní občanství České republiky lze i pozbyt, a to prohlášením o vzdání se státního občanství, za předpokladu, že se státní občan trvale zdržuje v cizině, není v České republice přihlášen

---

⁷ *Metodika participace aneb jak zapojit občany do rozhodování*. Praha, 2016. ISBN 978-80-906397-1-3.

⁸ *Metodika participace aneb jak zapojit občany do rozhodování*. Praha, 2016. ISBN 978-80-906397-1-3, str. 13.

⁹ *Metodika participace aneb jak zapojit občany do rozhodování*. Praha, 2016. ISBN 978-80-906397-1-3.

¹⁰ ŽALOUDEK, Karel. *Encyklopedie politiky*. 2., přeprac. a aktualiz. vyd. Praha: Libri, 1999. ISBN 80-859-8375-3, str. 300.

k trvalému pobytu a je zároveň občanem cizího státu, nebo žádá o nabytí cizího státního občanství a prohlášení o vzdání se státního občanství České republiky činí v souvislosti s nabytím tohoto státního občanství.¹¹

Zákon o krajích definuje občana kraje jako fyzickou osobu, jenž je státním občanem České republiky a je přihlášena k trvalému pobytu v některé obci nebo na území vojenského újezdu v územním obvodu kraje.¹²

Občanem obce je fyzická osoba, která je státním občanem České republiky a zároveň je v obci hlášena k trvalému pobytu. Dále je občanem obce také fyzická osoba, která je cizím státním občanem, dosáhla věku 18 let a je v dané obci přihlášena k trvalému pobytu, pokud tak stanoví mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána a která byla vyhlášena.¹³

1.3 Občanská společnost

Občanská společnost je základním prvkem moderního demokratického státu. Pojem moderní stát představuje ústavní stát, jehož legitimita je odvozena z vůle suverénního lidu, která je periodicky projevoována prostřednictvím svobodných voleb. V tomto státě je vláda odpovědná parlamentu a soudy jsou nestranné a nezávislé. V každém momentu musí být právní stát součinný s legislativou, exekutivou a soudy. Demokratický stát je takový stát, který uznává a garantuje prioritu člověka, občana a občanské společnosti.¹⁴

Občanská společnost je pojmem, který označuje prostor mezi privátními zájmy a státem. Jde o oblast dobrovolného sdružování osob mimo sféry trhu, státu i soukromého života. Občanská společnost se opírá o demokratický politický systém, ve kterém mohou občané přímou participací ovlivňovat věci veřejné.¹⁵

Občanská společnost ospravedlňuje uspořádání státu a legitimizuje státní moc. Stát získává naplňováním zájmů občanů jejich důvěru. Občanská

---

¹¹ Zákon č. 186/2013 Sb., o státním občanství České republiky

¹² Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích

¹³ Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích

¹⁴ ŠAMALÍK, František. *Občanská společnost v moderním státě*. Brno: Doplněk, 1995. ISBN 80-857-6545-4.

¹⁵ GUASTI, Petra a Barbora STAŠKOVÁ. *Organizovaná občanská společnost v České republice*. Praha: Professional Publishing, 2007. ISBN 978-80-86946-22-1.

společnost má stabilizační funkci ve státě, kdy vytváří pocit loajality a sounáležitosti mezi občany a státem. Občané mají zájem na řešení veřejných věcí a zároveň ovlivňují veřejné dění například prostřednictvím participace v nejrůznějších organizacích.¹⁶

„Přes svou dlouhou tradici a dnešní aktuálnost je pojem občanská společnost velmi obecný a je využíván především teoreticky a konceptuálně, zatímco při empirickém zkoumání občanské společnosti je nejčastěji využíván praktický a konkrétní koncept neziskových organizací, které jsou institucionalizovanou formou a součástí občanské společnosti, jakousi podmnožinou občanské společnosti. Souhrnným označením neziskových organizací je pak termín neziskový sektor a jeho synonyma jako občanský sektor či třetí sektor.“¹⁷

Občanskou společnost formují a patří do ní různé instituce. Jedná se zejména o nevládní neziskové organizace, kterými jsou například spolky, nadace či náboženské společnosti. Dále sem patří zájmové skupiny, obchodní sdružení, obecně prospěšné organizace či některá profesní sdružení.¹⁸

1.4 Veřejná správa

Samotný pojem veřejné správy je obtížné definovat, tato definice se nevyskytuje ani v žádném právním předpisu. Veřejná správa se aktivně podílí na organizaci a řešení různých společenských situací. Veřejná správa v obecném významu představuje správu veřejných záležitostí, kterou vykonávají subjekty veřejné správy a jejich orgány ve veřejném zájmu. Veřejné záležitosti představují takové záležitosti, které jsou obecně prospěšné pro celou společnost a při jejich realizaci je uplatňována veřejná moc.¹⁹

„Veřejnou správu je třeba odlišovat od správy soukromé. Veřejná správa jakožto správa veřejných záležitostí je správou ve veřejném zájmu

---

¹⁶ CABADA, Ladislav a Michal KUBÁT. *Úvod do studia politické vědy*. 2. rozš. a dopl. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2004. Politologie (Eurolex Bohemia). ISBN 80-864-3263-7.

¹⁷ GUASTI, Petra a Barbora STAŠKOVÁ. *Organizovaná občanská společnost v České republice*. Praha: Professional Publishing, 2007. ISBN 978-80-86946-22-1, str. 31.

¹⁸ GUASTI, Petra a Barbora STAŠKOVÁ. *Organizovaná občanská společnost v České republice*. Praha: Professional Publishing, 2007. ISBN 978-80-86946-22-1.

¹⁹ HORZINKOVÁ, Eva a Vladimír NOVOTNÝ. *Základy organizace veřejné správy v ČR*. 2., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-80-7380-263-9.

a subjekty, které ji vykonávají, ji realizují jako právem uloženou povinnost, a to z titulu svého postavení jako veřejnoprávních subjektů. Soukromá správa je naproti tomu správou soukromých záležitostí, vykonávanou v soukromém zájmu, vykonávají ji soukromé osoby, sledující určitý vlastní cíl a řídící se přitom vlastní vůlí.“²⁰

Veřejnou správu lze vnímat v materiálním nebo organizačním pojetí. Při materiálním pojetí je směrodatný obsah veřejné správy a povaha jejich jednotlivých úkolů, veřejná správa v tomto pojetí je souhrnem všech správních činností souvisejících s veřejnou mocí na ústřední i místní úrovni a s poskytováním veřejných služeb. Naopak u organizačního neboli formálního pojetí veřejné správy není rozhodující obsah a charakter činnosti jako z materiálního pojetí, ale je směrodatný vykonavatel správních činností. Ve formálním pojetí se jedná o veřejnou správu ve smyslu činnosti organizačních jednotek a osob, které jsou buď správními úřady nebo úředními osobami vykonávajícími správní úkony nebo také případných zařízení s postavením nepřímých subjektů veřejné správy. Z tohoto hlediska lze veřejnou správu ve formálním pojetí chápat jako soubor institucí.

Vymezení veřejné správy ve smyslu materiálním a organizačním neboli formálním je v demokratickém státě spojeno s dělbou moci. Tato moc se dělí na:

- a) moc zákonodárnou neboli legislativní,
- b) moc výkonnou neboli exekutivní,
- c) moc soudní.²¹

1.4.1 Státní správa

Veřejná správa se dělí na státní správu a samosprávu. Státní správa představuje veřejnou správu realizovanou státem, v tomto smyslu je státní správa speciálním druhem společenského řízení, které je uskutečňované

---

²⁰ PRŮCHA, Petr. *Správní právo: obecná část*. 7., dopl. a aktualiz. vyd., (V nakl. Doplněk 2.). Brno: Masarykova univerzita, 2007. ISBN 978-80-7239-207-0, str. 53.

²¹ HORZINKOVÁ, Eva a Vladimír NOVOTNÝ. *Základy organizace veřejné správy v ČR*. 2., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-80-7380-263-9.

státem. Státní správa je jednou z forem činností státu, jejímž posláním je uskutečňování výkonné moci státu.²²

Subjektem státní správy je stát a jeho orgány, dále veřejnoprávní korporace a jejich orgány a případně další subjekty, na které byl zákonem delegován výkon státní správy. Státní správa představuje činnost nařizovací, jelikož nařízení je pro subjekty právně závazné a vynutitelné a činnost podzákonou, kdy musí být státní správa realizována v mezích zákona. Státní správu lze z hlediska subjektů dělit na státní správu přímou a nepřímou. Státní správa přímá je vykonávána bezprostředně státními orgány a státní správa nepřímá je vykonávána v rámci přenesené působnosti veřejnoprávními korporacemi či pověřenými právníckými a fyzickými osobami.²³

V činnosti státní správy jsou obsaženy řídicí a regulační prvky. Řídicí prvky souvisí s organizací státní správy, projevují se především, když jsou smyslem činnosti státní správy nově dosahované stavy a cíle. Tyto cíle jsou v základní rovině odvozovány od moci zákonodárné a v nižší rovině již od aktů příslušných správních orgánů. Regulační prvky souvisejí s mocensko-ochranným působením státní správy, jedná se v obecné rovině o udržení žádoucího stavu v určitých mezích. Ve státní správě se vyskytují prvky jak řídicí, tak regulační, a způsob jejich využívání ve státní správě koresponduje funkcím státní správy, metodám působení státní správy a její realizaci.²⁴

„Pro státní správu jsou typické vztahy nadřízenosti a podřízenosti. Prostřednictvím státní správy se také realizuje státní politika na jednotlivých úsecích správy (např. bezpečnostní politika státu). Státní správa je jedním ze základních druhů činnosti státu a plní funkce státu na základě a v mezích právních předpisů. Organizační struktura státní správy se neustále mění. Závisí to na etapách historického vývoje společnosti, na vnitřních a vnějších podmínkách tohoto vývoje, na požadavcích společnosti apod. Státní správa může být vykonávána orgány přímo nebo nepřímo. Přímou vykonávají státní správu orgány státu nebo správní úřady jako organizační složky bez právní

---

²² PRŮCHA, Petr. *Správní právo: obecná část. 7.*, dopl. a aktualiz. vyd., (V nakl. Doplněk 2.). Brno: Masarykova univerzita, 2007. ISBN 978-80-7239-207-0.

²³ JAKEŠOVÁ, Petra a Petr DOSTALÍK. *Správní právo*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2006. ISBN 80-244-1219-5.

²⁴ PRŮCHA, Petr. *Správní právo: obecná část. 7.*, dopl. a aktualiz. vyd., (V nakl. Doplněk 2.). Brno: Masarykova univerzita, 2007. ISBN 978-80-7239-207-0.

subjektivity nebo ostatní součásti. Nepřímo vykonávají státní správu na základě zákonné delegace jiné subjekty veřejné správy než stát (např. kraje, obce, autorizované zkušebny) svými orgány jako přenesenou nebo propůjčenou působnost. Na jiné právní subjekty může být výkon státní správy ve vymezeném rozsahu zákonem nebo rozhodnutím učiněným na základě zákona delegován.“²⁵

1.4.2 Samospráva

Samospráva představuje vedle státní správy druhou větev veřejné správy. Samospráva je svébytná část veřejné správy, podporuje dělbu moci ve státě tím, že zamezuje soustředění moci v jediném mocenském centru a tím i jejímu možnému zneužití. Samospráva je nezastupitelnou součástí demokracie a v rámci své odpovědnosti a v zájmu obyvatelstva vykonává a řídí část veřejných záležitostí. Pro samosprávu je charakteristický výkon vlastním jménem, na vlastní odpovědnost a vlastními prostředky. V samosprávě je státní moc delegována na veřejnoprávní organizace, které jsou odlišné od státu. Samospráva disponuje právem vykonávat svěřenou působnost, což představuje pravomoci samosprávných orgánů.²⁶

Předmětem samosprávy je správa určitých veřejných záležitostí na územní úrovni, ať už obcemi či kraji nebo v souvislosti s výkonem specifického svobodného povolání, tzv. profesními komorami. Z tohoto vyplývá dělení samosprávy na samosprávu územní v prvním případě a na samosprávu zájmovou v druhém případě. Samospráva se od státní správy nepřímé liší právě výkonem zcela samostatným, není tedy v žádném hierarchickém postavení. Do samosprávné činnosti lze zasahovat omezeně a jen na základě zákona.²⁷

Územní samospráva

Územní samosprávu v České republice zakotvuje Ústava České republiky. Územní samosprávu představují obce jako základní územní samosprávné celky a kraje jako vyšší územní samosprávné celky, přičemž

---

²⁵ HORZINKOVÁ, Eva a Vladimír NOVOTNÝ. *Základy organizace veřejné správy v ČR*. 2., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-80-7380-263-9, str. 15.

²⁶ KOUDELKA, Zdeněk. *Samospráva*. Praha: Linde, 2007. ISBN 978-80-7201-665-5.

²⁷ SLÁDEČEK, Vladimír. *Obecné správní právo*. 2., aktualiz. a přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2009. ISBN 987-80-7357-382-9.

obce jsou vždy součástí kraje a vytvořit či zrušit vyšší územní samosprávný celek lze pouze ústavním zákonem. Územní samospráva těchto celků je zaručena Ústavou České republiky, konkrétně článkem 8. Článek 100 odst. 1 Ústavy České republiky definuje územní samosprávné celky jako územní společenství občanů, která mají právo na samosprávu, přičemž zákon stanoví, kdy jsou správními obvody.

Územní samosprávné celky jsou veřejnoprávními korporacemi, mohou mít vlastní majetek a hospodaří dle svého vlastního rozpočtu. Obce a kraje jsou samostatně spravovány zastupitelstvem, přičemž členové zastupitelstev jsou voleni na čtyřleté funkční období, a to tajným hlasováním na základě všeobecného, rovného a přímého volebního práva. Omezený je i zásah do činnosti samosprávy ze strany státu, kdy je zásah možný pouze, pokud to vyžaduje ochrana zákona, a to jen způsobem stanoveným zákonem.²⁸

Obce a kraje mohou jako právnické osoby vstupovat do právních vztahů soukromého práva jako jakékoli jiné právnické osoby, pokud nevyplývá ze zákonné úpravy jejich specifického právního postavení něco jiného. Zároveň mohou obce a kraje vykonávat působnost v oblasti veřejné správy a vystupovat tak jako subjekty veřejnoprávních vztahů. Obcím a krajům tedy náleží jak výkon samostatné působnosti, kde plní úkoly týkající se daného územního společenství, tak i výkon přenesené působnosti, kdy samosprávný celek plní svěřené úkoly výkonné státní moci. Územní samosprávné celky nesou odpovědnost z právních vztahů, do kterých vstupují. Vedle odpovědnosti vyplývající z práva soukromého, nesou územně samosprávné celky odpovědnost za škodu vzniklou při výkonu veřejné správy rozhodnutím či nesprávným úředním postupem. Dále vyplývá odpovědnost i za škodu způsobenou strážníkem obecní policie.²⁹

Jak již bylo uvedeno výše, do samostatné působnosti územně samosprávných celků spadají záležitosti, které jsou jim vlastní, tedy ty, které vykonávají svým jménem a na vlastní odpovědnost. Jedná se o záležitosti, jejichž plnění je v bezprostředním zájmu daného územně samosprávného

---

²⁸ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

²⁹ HENDRYCH, Dušan. *Správní právo: obecná část*. 7. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2009. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-049-2.

celku. Úkoly v územní samosprávě se dělí na fakultativní a obligatorní, přičemž fakultativní úkoly jsou takové, které není obec povinna vykonávat, je to čistě na vůli územně samosprávného celku a obligatorní úkoly představují povinnost obcí a krajů vykonávat dané úkoly bez vůle samosprávného celku nebo s omezením této vůle. U obligatorních i fakultativních úkolů je způsob jejich naplnění ponechán na územním samosprávném celku.

Do samostatné působnosti obce patří:

- záležitosti existence obce a jejich územních změn (např. slučování s jinou obcí, vedení obecní kroniky, číslování budov),
- vnitřní organizace obce (např. organizace místního referenda, obecní policie),
- rozpočtové hospodaření,
- hospodaření s obecním majetkem,
- podnikatelské aktivity obce,
- existence organizačních složek obcí,
- zabezpečování veřejného pořádku v obci,
- existence místních poplatků,
- spolupráce s jinými subjekty,
- záležitosti týkající se rozvoje obce (např. územní plán)
- ukládání pokut za delikty (např. narušení životního prostředí v obci).³⁰

Při výkonu přenesené působnosti vykonává obec záležitosti, které jí nejsou vlastní, z pohledu státu se jedná o nepřímý výkon státní správy. Dle čl. 105 Ústavy České republiky lze svěřit výkon státní správy orgánům samosprávy pouze tehdy, stanoví-li to zákon. *„Záležitosti řazené do přenesené působnosti mají pro obce a kraje povahu povinnosti. V právním státě vesměs platí, že samosprávným celkům lze ukládat povinnosti jen na základě zákona. Povinnost vykonávat agendy státní správy (jinak řečeno rozsah přenesené působnosti) může buď být dána přímo v zákoně, na základě zákona opatřením státního orgánu, nebo na základě dohody samosprávného*

---

³⁰ KOPECKÝ, Martin. *Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-561-8.

celku s jiným samosprávným celkem o přenosu výkonu přenesené působnosti z orgánů jednoho samosprávného celku na orgány jiného samosprávného celku, umožňuje-li zákon takový postup. Plní-li samosprávné celky povinnost pro jiného, tedy pro stát, vzniká povinnost státu podílet se na finančních a jiných materiálních nákladech spojených s výkonem státní správy samosprávnými celky. V podmínkách České republiky je stanoveno pravidlo, že obce a kraje obdrží na výkon státní správy příspěvek na výkon státní správy. Městské obvody a městské části územně členěných statutárních měst a městské části hlavního města Prahy obdrží příspěvek na výkon přenesené působnosti z rozpočtu příslušného města.“³¹

Přenesená působnost dle zákona o obcích je v základním rozsahu svěřeném obci vykonávána orgány obce určenými tímto zákonem, v rozsahu pověřeného obecního úřadu je vykonávána tímto úřadem a v rozsahu obecního úřadu obce s rozšířenou působností je přenesená působnost vykonávána tímto úřadem.³²

Zájmová samospráva

„Vedle územních samosprávných celků mohou být vykonavateli ostatní veřejné správy i právní subjekty zájmové samosprávy, a to v rozsahu samostatné působnosti a pravomoci svěřené jim zákonem. Mezi ně patří různé stavovské komory (např. lékařská, advokátní) nebo veřejné vysoké školy.“³³

Zájmová samospráva se od územní samosprávy liší tím, že je spojena s výkonem povolání, které je vázáno na členství v příslušné zájmové korporaci. Členství v územní samosprávě vzniká automaticky při splnění zákonných podmínek a členem může být každý státní občan, zatímco členství v zájmové samosprávě vyžaduje nejprve splnění nějakého formálního aktu, který je následně uznán a je orgánem zájmové samosprávy přiznáno členství. K získání členství v zájmové samosprávě je nutné dosáhnout určitého vzdělání, absolvování stanovené praxe a vykonání zvláštních profesních zkoušek. Zájmová samospráva je vázána nejen právními předpisy, které

---

³¹ KOPECKÝ, Martin. *Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-561-8, str. 191.

³² Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích

³³ HENDRYCH, Dušan. *Správní právo: obecná část*. 7. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2009. Beckovy právnícké učebnice. ISBN 978-80-7400-049-2, str. 178.

upravují činnost korporace, ale i stavovskými předpisy představujícími vnitřní předpisy územní samosprávy. Stavovské předpisy upravují také kárnou odpovědnost za porušení právních a stavovských předpisů. V naprosté většině je členství v samosprávné zájmové komoře podmíněno k výkonu příslušného povolání. Členství není povinné u Hospodářské a Agrární komory. Členové příslušné zájmové samosprávy jsou povinni platit pravidelné příspěvky na provoz dané zájmové korporace. Příklady zájmové samosprávy jsou Česká advokátní komora, Česká komora architektů, Česká stomatologická komora, Hospodářská komora či Česká lékařská komora.³⁴

„Především proto, aby byl zajištěn reálný a účinný dohled nad výkonem svobodného povolání, bývá členství v profesní korporaci většinou povinné – tak je tomu např. u Komory lékařské, stomatologické, lékárnické, advokátní, veterinárních lékařů a notářské. Pokud by členství nebylo obligatorní, znamenalo by to patrně „rozdrobení“, neracionální dualitu dozoru nad výkonem povolání (u členů by dozor vykonávala komora a u nečlenů stát, resp. správní úřad).“³⁵

1.5 Principy dobré správy

Dobrá správa představuje postup úřadu, který je nejen v souladu s právními předpisy, ale zároveň mu nelze vytknout například svévoli, neefektivnost či účelovost. Principy dobré správy představují takové zásady a principy, které jsou neformální a prostřednictvím nich by mělo docházet ke kvalitnímu spravování věcí veřejných. Tyto principy vycházejí z ústavních zásad, z obecných právních principů, ale i z morálních pravidel a společenských představ a očekávání. Principy dobré správy se nacházejí zejména v Evropském kodexu dobré správní praxe Evropské unie.³⁶

Dle Veřejného ochránce práv v České republice patří mezi základní principy dobré správy:

---

³⁴ SLÁDEČEK, Vladimír. *Obecné správní právo*. 2., aktualiz. a přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2009. ISBN 987-80-7357-382-9.

³⁵ SLÁDEČEK, Vladimír. *Obecné správní právo*. 2., aktualiz. a přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2009. ISBN 987-80-7357-382-9, str. 317.

³⁶ *Veřejný ochránce práv: Principy dobré správy* [online]. [cit. 2021-01-10]. Dostupné z: <https://www.ochrance.cz/stiznosti-na-urady/principy-dobre-spravy/>

- a) soulad s právem, kdy úřad postupuje v souladu s právním řádem České republiky jako celkem,
- b) nestrannost, kdy úředník přistupuje ke všem osobám ve stejné situaci totožně a bez neodůvodněných rozdílů,
- c) včasnost, kdy úřad vyřídí každé podání osoby v přiměřeném čase bez zbytečných průtahů,
- d) předvídatelnost, kdy úřad rozhoduje shodně s tím, jak rozhodoval obdobné případy,
- e) přesvědčivost, kdy se úředník snaží poskytovat osobám co nejpresnější informace o všech zjištěných skutečnostech tak, aby osoby mohly plně pochopit účel řízení a využívat tak svá práva a řádně plnit povinnosti,
- f) přiměřenost, kdy úřad zasahuje do práv a oprávněných zájmů pouze, pokud je to nutné k dosažení účelu řízení a jen v nezbytné míře,
- g) efektivnost, kdy úřad usiluje o komplexní řešení věci,
- h) odpovědnost, kdy se úřad nevyhýbá odpovědnosti za svou chybu, písemně se omluví a bezodkladně přijme nápravná opatření,
- i) otevřenost, kdy úřad umožní osobám nahlížet do úředních dokumentů a zhotovovat jejich kopie, při styku s osobami vždy uvádí své kontaktní údaje, které jsou dostupné i na internetových stránkách úřadu,
- j) vstřícnost, kdy se úředník k osobám chová s respektem, zdvořilostí a ctí lidskou důstojnost osob.³⁷

1.6 Volby

Volby představují nástroj přímé demokracie, a zároveň jsou jednou ze základních forem občanské participace ve veřejné správě. „*Volby jsou nevyhnutelnou součástí politického života ve všech demokratických zemích, jednou z nejdynamičtějších součástí politického procesu v soudobých demokratických systémech, nejdůležitějším demokratickým způsobem výběru,*

---

³⁷ *Veřejný ochránce práv: Principy dobré správy* [online]. [cit. 2021-01-10]. Dostupné z: <https://www.ochrance.cz/stiznosti-na-urady/principy-dobre-spravy/>.

jsou zkrátka základním předpokladem demokracie či samým jádrem politického procesu.“³⁸

Politický systém České republiky je založen na svobodném a dobrovolném vzniku a volné soutěži politických stran, které respektují základní demokratické principy a odmítají násilí jako prostředek prosazování svých zájmů.³⁹

Volby představují časově vymezený proces, v němž mají jednotlivé subjekty pravomoci, práva či povinnosti. Volby jsou vyhlašovány prezidentem republiky nejpozději 90 dnů před jejich konáním, přičemž v případě voleb do Evropského parlamentu tak prezident republiky koná v návaznosti na rozhodnutí Rady Evropské unie. Starosta základního územně samosprávného celku vydá nejdéle 15 dnů před dnem konání voleb vyhlášku o době a místu konání voleb v příslušné obci. Volby jsou rozloženy do dvou dnů.⁴⁰

*„Zvláštností volebního procesu je jeho veřejnoprávní povaha, v níž demokraticky veřejná moc legislativně, exekutivně i běžně organizačně zajišťuje personální konstituování Ústavou zřízených institucí a plní úlohu garanta arbitrování soutěže politických stran v systému. Vztahy, které jsou součástí volebního procesu, se však týkají i občanů, politických stran, masmédií, sponzorů a jiných soukromoprávních subjektů. Soukromoprávní subjekty tedy vstupují do volebních vztahů a jejich pozice tak může být posuzována jako oprávnění, povinnosti i odpovědnost, včetně sankcí na možná pochybení.“*⁴¹

V České republice probíhají prezidentské volby, volby do Evropského parlamentu, do Poslanecké sněmovny, do Senátu, do krajských zastupitelstev a do obecních zastupitelstev, případně do zastupitelstev městských částí nebo městských obvodů ve městech, kde jsou tyto části a obvody zřízeny.

---

³⁸ ANTOŠ, Marek a Jan WINTR. *Volby, demokracie, politické svobody*. Praha: Leges, 2010. ISBN 978-80-87212-62-2, str. 20.

³⁹ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

⁴⁰ KLÍMA, Karel. *Ústavní právo*. 4., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. Právnícké učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-261-5.

⁴¹ KLÍMA, Karel. *Ústavní právo*. 4., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. Právnícké učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-261-5, str. 604.

1.6.1 Volební právo

Volební právo v České republice je uskutečňováno tajným hlasováním na základě všeobecného, rovného a přímého volebního práva.⁴²

Aktivní volební právo je právo občanů České republiky, kteří dosáhli věkové hranice 18 let. Voleb do zastupitelstev obcí a voleb do Evropského parlamentu se mohou při splnění zákonných podmínek účastnit i občané členských států Evropské unie a případně i další cizinci, jimž by volební právo přiznala mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána a byla by vyhlášena ve Sbírce mezinárodních smluv. Aktivní volební právo při volbách do Poslanecké sněmovny má státní občan České republiky, který v druhý den voleb dosáhl 18 let věku. Při volbách do Senátu České republiky platí tatáž podmínka, přičemž věkové hranice 18 let stačí dosáhnout v den konání druhého kola voleb. Aktivní volební právo při volbách do zastupitelstva kraje má občan České republiky, který je přihlášený k trvalému pobytu v obci nacházející se v územním obvodu kraje. Právo volit do zastupitelstva základního územně samosprávného celku má občan České republiky, a zároveň občan obce, který je v dané obci přihlášen k trvalému pobytu a v den voleb dosáhl nejméně 18 let. Jak již bylo zmíněno výše, aktivní volební právo při volbách do zastupitelstev obcí má i státní občan jiného státu, jemuž právo volit přiznává mezinárodní smlouva, kterou je vázána Česká republika.⁴³

Pasivní volební právo se rovná právu být volen. Do Evropského parlamentu mají právo být voleni občané Evropské unie, kteří dosáhli věku nejméně 21 let a nebyli zbaveni způsobilosti k právním úkonům. Pasivní volební právo při volbách do Poslanecké sněmovny mají občané České republiky, kteří dosáhli věku nejméně 21 let a při volbách do Senátu České republiky občané, kteří dosáhli věku nejméně 40 let. Poslancem ani senátorem se však nemůže stát osoba, která by byla zbavena způsobilosti k právním úkonům. Při volbách do zastupitelstev krajů a obcí mohou být voleni všichni voliči, s výjimkou těch, kteří byli zbaveni způsobilosti

---

⁴² Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

⁴³ PAVLÍČEK, Václav. *Ústavní právo a státověda*. Praha: Leges, 2011. Student (Leges). ISBN 978-80-87212-90-5.

k právním úkonům či u nich došlo k zákonem stanovenému omezení osobní svobody z důvodu výkonu trestu odnětí svobody.⁴⁴

1.6.2 Volební systémy

Volební systém při volbách do Poslanecké sněmovny České republiky je založen na systému poměrného zastoupení. Dle tohoto systému se dělením počtem poslanců z celkového počtu platných hlasů pro všechny kandidátní listiny ve všech volebních krajích získá republikové mandátové číslo, ze kterého vzejdou počty mandátů připadající jednotlivým volebním krajům a zbylé mandáty se přidělí volebním krajům dle nejvyššího zbytku. Následně se zjišťuje, zda politické strany, hnutí a koalice získaly alespoň 5 % z celkového počtu platných hlasů, což představuje tzv. uzavírací klauzuli při volbách do Poslanecké sněmovny. Nakonec se celkový počet platných hlasů každého volebního subjektu dělí postupně čísly 1, 2 a 3 a dále vždy číslem o jedno vyšším, vypočtou se podíly, přičemž za každý podíl se straně, hnutí či koalici připočte jeden mandát. Volby do Poslanecké sněmovny České republiky se konají každé čtyři roky.⁴⁵

Při volbách do Senátu České republiky je volební systém většinový. Při těchto volbách se stává senátorem kandidát, jenž dosáhne více než 50 % hlasů. V případě, že žádný kandidát nezíská přes 50 % hlasů, koná se druhé kolo voleb, kam postoupí první dva kandidáti s nejvyšším počtem hlasů a vítězem druhého kola voleb se stává kandidát, který získá více hlasů. Volby se konají každé dva roky v jedné třetině volebních obvodů.⁴⁶

Volební systém při volbách do krajských zastupitelstev je založen na systému poměrného zastoupení. Do krajských zastupitelstev postupují ty politické subjekty, které v rámci kraje získaly alespoň 5 % celkového počtu platných hlasů v kraji, přičemž tato hranice zůstává stejná bez ohledu na počet

---

⁴⁴ PAVLÍČEK, Václav. *Ústavní právo a státověda*. Praha: Leges, 2011. Student (Leges). ISBN 978-80-87212-90-5.

⁴⁵ KLÍMA, Karel. *Ústavní právo*. 4., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. Právnícké učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-261-5.

⁴⁶ *Senát Parlamentu České republiky: Jak se volí do Senátu* [online]. Praha [cit. 2021-01-16]. Dostupné z: https://www.senat.cz/senat/volby/jsv.php?ke_dni=30.09.2020&O=12.

politických subjektů. Volby do krajských zastupitelstev se konají každé čtyři roky.⁴⁷

Volby do zastupitelstev obcí jsou založeny na systému poměrného zastoupení. Tyto volby mají uzavírací klauzuli 5 % a konají se každé čtyři roky, pokud neklesne počet obecních zastupitelů pod předepsaný počet a vyhláší je prezident republiky nejpozději 90 dnů před jejich konáním.⁴⁸

Volby do Evropského parlamentu jsou založeny na systému poměrného zastoupení, v České republice je třeba získat alespoň 5 % hlasů. Počet přidělených křesel v Evropském parlamentu zohledňuje zejména počet obyvatel států, České republice připadá celkem 21 křesel.⁴⁹

1.7 Referendum

Referendum představuje nedílnou součást občanské participace ve veřejné správě. „*Občané mají právo podílet se na správě veřejných věcí přímo nebo svobodnou volbou svých zástupců.*“⁵⁰ Referendum je jednou z forem přímé demokracie, při níž občané rozhodují bezprostředně v lidovém hlasování. Jedná se o dotazníkové šetření, které je postaveno na jediné vysoce standardizované a uzavřené otázce s možností odpovědi pouze ano-ne. Otázky pro referendum by neměly přesahovat více než 100 slov, měly by být mnohem kratší. Podobnou formu lidového hlasování představuje plebiscit, který je s pojmem referenda často zaměňován. Plebiscit se od referenda liší zejména tím, že plebiscit má zpravidla konzultativní charakter a často se používá před rozhodnutím.⁵¹

V České republice proběhlo pouze jedno celostátní referendum, a to o přistoupení České republiky k Evropské unii, konalo se v červnu 2003. Ve věci celostátního referenda o přistoupení České republiky k Evropské unii

---

⁴⁷ KLÍMA, Karel. *Ústavní právo*. 4., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. Právnícké učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-261-5.

⁴⁸ KOPECKÝ, Martin. *Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-561-8, str. 191.

⁴⁹ ŠARADÍN, Pavel. *Volby do Evropského parlamentu v České republice*. Olomouc: Periplum, 2004. ISBN 80-866-2422-6.

⁵⁰ Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, čl. 21 odst. 1

⁵¹ PETRUSEK, Miloslav, Hana MAŘÍKOVÁ a Alena VODÁKOVÁ. *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum, 1996. ISBN 80-718-4311-3.

byl vydán zvláštní ústavní zákon. Právo hlasovat v tomto referendu měl každý občan České republiky, jenž dosáhl věku 18 let.⁵² Toto referendum proběhlo na základě čl. 2 Ústavy České republiky, dle kterého může ústavní zákon stanovit, kdy lid vykonává státní moc přímo.

V současné době je v České republice uzákoněno referendum místní a referendum krajské, tato referenda jsou podrobněji rozebrána v následujících kapitolách.

1.8 E-participace

V současné době je využívání informačních technologií v komunikaci mezi občanem a veřejnou správou zcela běžné. Informační a komunikační technologie utváří moderní veřejnou správu, její podobu a efektivnost. Zapojení občanů do veřejného dění prostřednictvím těchto technologií znamená elektronickou participaci občanů.

„Informační a komunikační technologie a jejich prudký rozvoj jsou silným nástrojem pro budování vztahů mezi občany a orgány veřejné správy. Usnadňují na jedné straně cestu od veřejné správy k občanům, neboť umožňují informovat prakticky okamžitě o všech rozhodnutích, ať už přijatých, či teprve připravovaných. Zároveň také na druhé straně představují efektivní nástroj pro komunikaci od občanů směrem k veřejné správě a pro vyjádření zájmů jak jednotlivců, tak organizovaných skupin občanů.“⁵³

Tyto technologie představují nástroj, který umožňuje zlepšení vztahu mezi občany a veřejnou správou, ale je také potřeba integrovat tyto technologické postupy spolu s tradičními nástroji pro účast občanů na rozhodování ve veřejné správě. Informační a komunikační technologie lze pro styk s občany využít na kterékoli úrovni veřejné správy.⁵⁴

Občané, kteří využívají elektronické participace ve veřejné správě, mají přístup k informacím, k veřejným službám a podílejí se tak přímo či

---

⁵² Zákon č. 515/2002 Sb., o referendu o přistoupení České republiky k Evropské unii a o změně ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

⁵³ MANSFELDOVÁ, Zdenka a Aleš KROUPA. *Participace a zájmové organizace v České republice*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2005. ISBN 80-86429-53-9, str. 49.

⁵⁴ MANSFELDOVÁ, Zdenka a Aleš KROUPA. *Participace a zájmové organizace v České republice*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2005. ISBN 80-86429-53-9

nepřímo na rozhodování na různých úrovních veřejné správy. Elektronická participace umožňuje širší zapojení veřejnosti do správy věcí veřejných. Předpokladem pro širší zapojení veřejnosti je dostatečná míra digitální gramotnosti a důvěra mezi aparátem veřejné správy a občany. E-participace v obcích představuje aktivní zapojení občanů do života obce s podporou současných technologií. Místní zastupitelé přistupují k občanům jako ke svým klientům a partnerům a vedou s nimi dialog. E-participace je nedílným prvkem současných inteligentních neboli chytrých měst. Aktivita smart citizen neboli chytrý občan se v této oblasti zapojuje například do rozhodování ohledně inteligentní městské infrastruktury.⁵⁵

E-participaci ve veřejné správě formují základní požadavky, aby toto spojení mezi občanem a veřejnou správou mohlo být funkční. Jedná se o zpřístupnění oficiálně platných dokumentů občanům týkajících se rezortů vzdělávání, zdravotnictví, sociální podpory, financí, pracovních příležitostí a životního prostředí. Příkladem těchto dokumentů jsou rozpočty, řády či postupy. S tímto požadavkem souvisí i nutnost zpřístupnění aktuálních dat v těchto rezortech. Dalším požadavkem je existence webových stránek a portálů veřejné správy ve vícejazyčném prostředí a také možnost komunikace veřejné správy s občany prostřednictvím sociálních sítí. Dostupnost vhodných nástrojů pro sdílení a šíření veřejného názoru prostřednictvím nejen sociálních sítí, ale i diskuzních fór, anket či veřejných výzkumů je také nedílnou součástí elektronické participace.⁵⁶

1.8.1 E-government

S pojmem e-participace velmi úzce souvisí pojem e-government. „*Myšlenkou tzv. e-governmentu je správa věcí veřejných za využití moderních elektronických nástrojů, díky kterým bude veřejná správa k občanům přátelštější, efektivnější, rychlejší a levnější.*“⁵⁷

---

⁵⁵ KŘÍŽ, Lukáš a David ZAJÍC. E-Participace jako předvoj E-Demokracie. *Hospodářské noviny* [online]. 25.7.2016 [cit. 2021-02-01]. Dostupné z: https://ictrevue.ihned.cz/c3-65378720-0ICT00_d-65378720-e-participace-jako-predvoj-e-demokracie

⁵⁶ ZAVORAL, Petr. E-government a e-participace - jak je (bohužel) neznáme. *CNZ.cz* [online]. 4.1.2015 [cit. 2021-02-01]. Dostupné z: <http://www.cnz.cz/2015/01/04/e-government-a-e-participace-jak-je-bohuzel-nezname-obec-1-12-2014/>

⁵⁷ Co je eGovernment? *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Praha [cit. 2021-02-02]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/co-je-egovernment.aspx>

E-government má jisté výhody i nevýhody. Mezi výhody se řadí především rychlost fungování orgánů veřejné moci, flexibilita, zjednodušení agendy, lepší přístup pro občany či snížení nákladů na činnost veřejné správy. Na druhé straně lze spatřovat i nevýhody e-governmentu, a to zejména v jistém riziku napadení či poškození elektronicky vedených informačních systémů, ať už nedbalostně či úmyslně. Právě díky moderním informačním technologiím je shromažďováno velké množství informací a údajů na jednom místě a v případě napadení informačního systému lze tyto informace velmi rychle předat kamkoli a komukoli po celém světě, což dříve před existencí e-governmentu nebylo možné v tak velkém rozsahu. Na druhou stranu jsou prostředky ochrany informačních systémů stále zdokonalovány, nicméně možnost zneužití těchto systémů je stále možná.⁵⁸

V České republice došlo k největšímu pokroku v e-governmentu v letech 2007 až 2013, kdy pro tento účel byly využity prostředky ze strukturálních fondů Evropské unie v souladu se strategií Efektivní veřejná správa a přátelské veřejné služby. Nejprve vznikla síť kontaktních míst veřejné správy Czech POINT neboli Český podací ověřovací a informační národní terminál, kde mohou občané získat zejména ověřené výpisy z informačních systémů veřejné správy jako například Výpis z katastru nemovitostí, Výpis z bodového hodnocení řidiče či Výpis z rejstříku trestů. Výhodou Czech POINTU je možnost získání řady dokumentů na jednom místě. Následně byl spuštěn také systém datových schránek, které zaručují elektronickou komunikaci se státem. Důležitým krokem byl vznik systému základních registrů, díky kterým není nutné, aby úřad aktuálně platné údaje opakovaně žádal od občanů. Ve veřejné správě postupně dochází k zavádění inteligentních elektronických formulářů.⁵⁹

Fyzické a právnické osoby mají právo na digitální službu, což znamená, že má uživatel právo využívat digitální službu a orgán veřejné moci má na druhé straně povinnost poskytovat digitální službu. Uživatel služby má právo činit digitální úkon vůči orgánu veřejné moci prostřednictvím své datové schránky, kontaktního místa veřejné správy, sítě elektrických

---

⁵⁸ MATES, Pavel a Vladimír SMEJKAL. *E-government v českém právu*. Praha: Linde, 2006. ISBN 80-720-1614-8.

⁵⁹ Co je eGovernment? *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Praha [cit. 2021-02-02]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/co-je-egovernment.aspx>

komunikací, dokumentem podepsaným uznávaným elektronickým podpisem či uznávanou elektronickou pečetí, informačního systému veřejné správy, jenž umožňuje prokázání totožnosti uživatele služby s využitím elektronické identifikace či jiným způsobem, pokud to stanoví právní předpis. Dalšími právy uživatelů digitální služby jsou právo na elektronické osvědčení digitálního úkonu, právo na nahrazení úředně ověřeného podpisu či uznávaného elektronického podpisu, právo na využívání údajů, právo na zápis práva, povinnosti či právní skutečnosti a s tím související právo na prokázání právní skutečnosti, právo na zápis kontaktního údaje, právo na informace v souvislosti s poskytováním digitálních služeb, právo na elektrickou identifikaci a autentizaci a právo na technologickou neutralitu, kdy orgán veřejné moci poskytne uživateli výstupy v otevřeném a nejlépe strojově čitelném formátu.⁶⁰

---

⁶⁰ Zákon č. 12/2020 Sb., o právu na digitální služby a o změně některých zákonů

2 Participace občanů na činnosti veřejné správy v České republice

Občanská participace představuje podílení se na rozhodování a činnostech ve veřejné správě. Být občanem státu neznamena jen vyjádření příslušnosti k státu prostřednictvím naplnění určitých formálních a právních předpokladů k tomu, aby se stal příslušníkem daného státu, ale i naplnění vztahu člověka ke státu, zejména tedy uskutečňování práv a povinností, které vůči občanství cítí sám občan. Podílet se jako občan na činnostech veřejné správy tak nepředstavuje pouze právo volit své zástupce, ale také jiná práva, díky kterým může být občan zainteresován na správě věcí veřejných.⁶¹ Samotný pojem občanské participace je podrobněji rozebrán v kapitole 1.1 této práce.

Občanská participace probíhá na všech úrovních veřejné správy. Občané České republiky se mohou na činnosti veřejné správy podílet na základě svých ústavně zaručených politických práv na centrální úrovni veřejné správy, ale mimo to se mohou participovat také na krajské a obecní úrovni.

2.1 Politická práva

Politická práva jsou neodmyslitelně spjata s institutem moderního demokratického státu. Tato práva musí být vykonávána osobně, přičemž bývají většinou podmíněna občanstvím, dosažením určité věkové hranice, způsobilostí k právním úkonům a bydlištěm.

Politická práva představují práva zaručená ústavou, tato práva jsou obsažena v hlavě druhé, oddílu druhém Listiny základních práv a svobod. Politická práva jsou taková práva, která jednotlivci umožňují interakci s ostatními členy občanské společnosti například prostřednictvím svých projevů, dočasným shromažďováním či trvalým sdružováním, podílením se

---

⁶¹ JIRÁSKOVÁ, Věra. *Občan v demokratické společnosti*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1999. Učebnice pro střední školy. ISBN 80-858-5078-8.

na správě věcí veřejných, ať už prostřednictvím voleb, peticí či jinými formami.⁶²

*„Zákonná úprava všech politických práv a svobod a její výklad a používání musí umožňovat a ochraňovat svobodnou soutěž politických sil v demokratické společnosti.“*⁶³

V současné době, kdy platí epidemie virového onemocnění covid-19 způsobené koronavirem SARS-CoV-2 na území České republiky, jsou v souvislosti s touto epidemií přijímána vládní opatření a nařízení ministerstva zdravotnictví omezující občanská a politická práva, kdy tato omezení platí střídavě již od první vlny epidemie v březnu 2020. Bylo a stále je omezeno právo shromažďovací. Nejprve platilo omezení volného pohybu osob pro maximální setkávání do 10 osob, následně to bylo pro 500 osob a poté se tato hranice zvyšovala, nicméně volný pohyb osob bez jakéhokoli omezení od března roku 2020 ještě nenastal. Dále platí zákaz pohybu a pobytu mimo bydliště bez ochranných prostředků dýchacích cest, v roce 2020 bylo možné nosit pouze roušku, zatímco ve vlně pandemie v roce 2021 bylo nutné nosit respirátor v uzavřených prostorech. Dále byly zavedeny plošné zákazy vycestovat za hranice.⁶⁴ Je diskutabilní, zda jsou tato opatření, která jsou vydávána v zájmu zachování veřejného zdraví přímo úměrná dané situaci. Je nutné omezení související s tímto onemocněním velmi kriticky sledovat a podrobně zkoumat ve vztahu k základním právům a svobodám. Vzhledem k nestálosti předmětných opatření nařizovaných v České republice, se nelze zaměřit pouze na jedno konkrétní vládní nařízení, které se týká omezení shromažďování, ale i na ostatní práva a svobody, která jsou v souvislosti s tímto stavem omezována. Velice důležitou roli v této situaci má nejen občanská společnost, ale i soudy, zejména Ústavní soud České republiky, který musí, pokud má za to, že nejsou dodržovány právní procedury, a že jsou opatření neadekvátní, zasáhnout.

---

⁶² MOLEK, Pavel. *Politická práva*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. Lidská práva. ISBN 978-80-7478-502-3.

⁶³ Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, čl. 22.

⁶⁴ *Ministerstvo zdravotnictví České republiky* [online]. Praha [cit. 2021-03-01]. Dostupné z: <https://www.mzcr.cz/>

2.1.1 Svoboda projevu a právo na informace

Svoboda projevu je jedním z politických práv, kdy každý má právo vyjadřovat své názory slovem, písmem, tiskem, obrazem nebo jiným způsobem, jakož i svobodně vyhledávat, přijímat a rozšiřovat ideje a informace bez ohledu na státní hranice. Svobodu projevu a právo vyhledávat a šířit informace je možné omezit zákonem, jestliže jde o opatření v demokratické společnosti nezbytná pro ochranu práv a svobod druhých, bezpečnost státu, veřejnou bezpečnost, ochranu veřejného zdraví a mravnosti.⁶⁵

Cenzura je nepřijatelná. „*Ústavní zákaz cenzury je přímo platnou normou jak pro zákonodárce, tak pro fyzické a právnické osoby a Listina nedovoluje výjimku. S ohledem na umístění tohoto zákazu v Listině lze soudit, že je takto myšlen především jako ochrana svobodné politiky. Cenzurou se míní předběžné omezení či předběžný zákaz určitého projevu. Předběžnost je pojmovým znakem cenzury, znamená to opatření veřejné moci zamezit, aby určitý text, dílo, nosič projevu, vyobrazení atd., byly šířeny či prezentovány.*“⁶⁶

Zákon o svobodném přístupu k informacím

Tak, jak je zaručeno právo na informace, tak jsou státní orgány a orgány územní samosprávy povinny přiměřeným způsobem poskytovat informace o své činnosti, přičemž podmínky a provedení stanoví zákon.⁶⁷

Zákonem, jenž ukládá všeobecnou povinnost státním orgánům, orgánům územní samosprávy a veřejným institucím poskytovat informace vztahující se k jejich působnosti, je zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím. Povinnými subjekty k poskytování informací dle tohoto zákona jsou dále ty subjekty, kterým zákon svěřil rozhodování o právech, právech chráněných zájmech nebo povinnostech fyzických nebo právnických osob v oblasti veřejné správy, a to jen v rozsahu jejich rozhodovací činnosti. Tato povinnost se nevztahuje na dotazy na názory,

---

⁶⁵ Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod

⁶⁶ KLÍMA, Karel. *Ústavní právo*. 4., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. Právnické učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-261-5, str. 348.

⁶⁷ Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod

budoucí rozhodnutí a vytváření nových informací. Dále se zákon nevztahuje na poskytování informací o údajích veřejných v centrální evidenci účtů, informací týkajících se průmyslového vlastnictví a další informace týkající se zejména vyřízení žádosti včetně náležitosti a podání žádosti, lhůt, opravných prostředků a způsobu poskytnutí informací.⁶⁸

Požádat o informaci ve smyslu tohoto zákona může každá fyzická i právnická osoba, přičemž povinné subjekty poskytnou tyto informace na základě žádosti či zveřejněním. Pro případ, že je žadatelem povinný subjekt, je mu poskytována informace za totožných podmínek jako jiným žadatelům. Při poskytování informací zveřejněním je informace poskytnuta ve všech formátech a jazycích, ve kterých byla vytvořena, přičemž při zveřejnění informace v elektronické podobě musí být jeden z těchto formátů otevřený a nejlépe strojově čitelný.⁶⁹

Při poskytování informací na základě žádosti je nutné splnit určité požadavky. Žádost o poskytnutí informace je možné podat ústně či písemně, a to i s využitím sítě nebo služby elektronických komunikací. V žádosti je nutné uvést, že se žadatel informace domáhá na základě tohoto zákona. Dále musí fyzická osoba uvést jméno, příjmení, datum narození, adresu místa trvalého pobytu či adresu pro doručování a právnická osoba musí uvést název, identifikační číslo osoby, adresu sídla či adresu pro doručování, kterou může být i elektronická adresa. Při podání žádosti ve smyslu tohoto zákona není potřeba předkládat žádné doklady.⁷⁰

Pokud brání nedostatek údajů o žadateli k vyřízení informace, vyzve jej povinný subjekt ve lhůtě do 7 dnů ode dne podání žádosti k jejímu doplnění, pokud ovšem žadatel této výzvě nevyhoví do 30 dnů, bude jeho žádost odložena. V případě, že je žádost nesrozumitelná, není jasné, jakou informaci žadatel požaduje či je žádost formulována příliš obecně, bude žadatel vyzván ve lhůtě do 7 dnů od podání žádosti k jejímu upřesnění, pokud ovšem žadatel této výzvě nevyhoví do 30 dnů, bude jeho žádost odmítnuta. Pokud se požadované informace nevztahují k působnosti povinného subjektu,

---

⁶⁸ Zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím

⁶⁹ Zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím

⁷⁰ Jak žádat o informace. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Praha [cit. 2021-02-03]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/jak-zadat-o-informace-453908.aspx>

bude žádost odložena a s odůvodněním bude žadatel vyrozuměn do 7 dnů ode dne doručení žádosti. Pokud povinný subjekt nerozhodne o odmítnutí žádosti, poskytne informaci v souladu se žádostí ve lhůtě do 15 dnů ode dne přijetí žádosti či od jejího doplnění. Tuto lhůtu pro poskytnutí informace je možné prodloužit ze závažných důvodů, kterými jsou například vyhledávání a sběr požadovaných informací v jiných úřadovnách, vyhledávání a sběr objemného množství oddělených a odlišných informací v jedné žádosti nebo konzultace s jiným povinným subjektem, jenž má závažný zájem na rozhodnutí o žádosti. V případě prodloužení lhůty musí být žadatel o tomto vždy prokazatelně informován před uplynutím lhůty pro poskytnutí informace. Proti rozhodnutí povinného subjektu o odmítnutí žádosti je možné podat odvolání či stížnost na postup při vyřizování žádosti o informace, o kterých rozhoduje nadřízený orgán.⁷¹

Je zakázáno poskytovat informace, které jsou označeny jako utajované, obchodní tajemství, o majetkových poměrech získaných na základě zákonů o daních, poplatcích, penzijním nebo zdravotním pojištění či sociálním zabezpečení, o probíhajícím trestním řízení, o plnění úkolů zpravodajských služeb, o rozhodovací činnosti soudů či pokud by tím byla narušena ochrana duševního vlastnictví.⁷²

„Informace, které vypovídají o osobnosti a soukromí osoby, zejména o jejím rasovém původu, národnosti, politických postojích, členství v politických stranách, vztahu k náboženství, o její trestné činnosti, zdraví, sexuální životě, majetkových poměrech může být poskytnuta tehdy, když tak zvláštní zákon stanoví nebo s předchozím písemným souhlasem žijící dotčené osoby. Pokud tak stanoví zákon, mohou být poskytnuty písemnosti osobní povahy, podobizny, obrázkové snímky, obrazové a zvukové záznamy týkající se fyzické osoby nebo projevů osobní povahy.“⁷³

---

⁷¹ Zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím

⁷² Zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím

⁷³ KLÍMA, Karel. *Ústavní právo*. 4., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. Právnícké učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-261-5, str. 350.

2.1.2 Petiční právo

Dalším z politických práv, které slouží k prosazení vlastních požadavků, a zároveň ke zjištění, kolik dalších osob požaduje totéž, je petiční právo. „*Petiční právo je zaručeno; ve věcech veřejného nebo jiného společného zájmu má každý právo sám nebo s jinými se obracet na státní orgány a orgány územní samosprávy s žádostmi, návrhy a stížnostmi.*“⁷⁴

*„Petice sama o sobě je právně politický prostředek komunikace v demokracii. Má tedy obvykle svoji věcnou stránku (obsah), který může směřovat k uplatnění práv jiných ve smyslu Listiny či právního řádu, např. práva podílet se na správě věcí veřejných, svobody projevu, práva na informace o životním prostředí, možnosti podávat iniciativní návrhy. Petiční právo má také složku ochrannou, kontrolní a oznamovací. Jako součást svobody projevu může být formou protestu, stížnosti, oznámení apod.“*⁷⁵

Právní režim petičního práva je obecně stanoven Listinou základních práv a svobod, ale právní řád obsahuje i petice speciální, které jsou užívané například při vzniku politické strany, při podpoře kandidatury do zastupitelstva obce, při podpoře nezávislého kandidáta do Senátu či petice podávaná Poslanecké sněmovně.⁷⁶

Ve výkonu petičního práva nesmí být nikomu bráněno a zároveň výkon tohoto práva nesmí být nikomu na újmu. Peticí není možné zasahovat do nezávislosti soudů a také se prostřednictvím petic nesmí vyzývat k porušování ústavy a zákonů či popírat a omezovat osobní, politická či jiná práva občanů pro jejich národnost, pohlaví, rasu, původ, politické nebo jiné smýšlení, náboženské vyznání a sociální postavení. Dále petice nesmí vyzývat k nenávisti a nesnášenlivosti, násilí či hrubé neslušnosti.

Petici může sepsat jednatelce či skupina osob, kteří tvoří tzv. petiční výbor. Petice musí být v písemné podobě a musí v ní být uvedeno, čeho se týká a co požaduje. Dále v petici musí být obsaženo, komu je adresována,

---

⁷⁴ Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, čl. 18 odst. 1

⁷⁵ KLÍMA, Karel. *Ústavní právo*. 4., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. Právnícké učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-261-5, str. 353.

⁷⁶ KLÍMA, Karel. *Ústavní právo*. 4., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. Právnícké učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-261-5.

jméno, příjmení a bydliště toho, kdo ji podává, přičemž v případě, že petici podává petiční výbor, uvedou se tyto informace u všech osob petičního výboru. Státní orgán má povinnost petici přijmout, pokud však věc nepatří do působnosti tohoto orgánů, postoupí petici do 5 dnů příslušnému státnímu orgánu. Státní orgán, jenž petici přijal, má povinnost její obsah posoudit a do 30 dnů písemně odpovědět tomu, kdo ji podal, přičemž v odpovědi uvede stanovisko k obsahu petice a způsob jejího vyřízení.

Shromažďování podpisů pod petici probíhá na základě jakéhokoli způsobu, který neodporuje zákonu. K podpisu pod petici musí občan uvést své jméno, příjmení a bydliště. K podpisu nesmí být žádným způsobem nucen. Shromažďování podpisů na místě přístupném veřejnosti může být pověřena osoba, která dosáhla věku 16 let. Podpisové archy mohou být vystaveny bez svolení státního orgánu na místech přístupných veřejnosti, nesmí však dojít k omezení provozu motorových a jiných vozidel a k rušení veřejného pořádku.⁷⁷

2.1.3 Právo shromažďovací

Právo pokojně se shromažďovat je zaručeno Listinou základních práv a svobod. Shromažďovací právo lze omezit zákonem v případech shromáždění na veřejných místech, pokud se jedná o opatření v demokratické společnosti nezbytná pro ochranu práv a svobod druhých, ochranu veřejného pořádku, zdraví, mravnosti, majetku nebo bezpečnost státu. Zároveň však nesmí být shromáždění podmíněné povolením orgánu veřejné správy.⁷⁸

Shromáždění může svolat občan starší 18 let, skupina osob či právnická osoba se sídlem na území České republiky. Právo shromažďovací není možné vykonávat v blízkosti budov Parlamentu České republiky. K výkonu tohoto práva vyplývá povinnost oznámit shromáždění úřadu tak, aby jej obdržel alespoň 5 dnů předem, v odůvodněných případech i v kratší lhůtě. Zároveň se nepřihlíží k oznámení, které je podáno dříve než 6 měsíců přede dnem jeho konání.⁷⁹

V oznámení musí svolavatel uvést:

---

⁷⁷ Zákon č. 85/1990 Sb., o právu petičním

⁷⁸ Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod

⁷⁹ Zákon č. 84/1994 Sb., o právu shromažďovacím

- a) účel shromáždění, den a místo jeho konání a dobu zahájení; jde-li o shromáždění na veřejném prostranství, též předpokládanou dobu jeho ukončení;
- b) předpokládaný počet účastníků shromáždění;
- c) opatření, která provede, aby se shromáždění konalo v souladu se zákonem, zejména potřebný počet pořadatelů starších 18 let, které k organizaci shromáždění určí, a způsob jejich označení;
- d) má-li jít o průvod, výchozí místo, cestu a místo ukončení;
- e) jméno, popřípadě jména, příjmení, datum narození, dále adresu místa trvalého pobytu nebo adresu místa hlášeného pobytu, jde-li o cizince (dále jen „adresa místa pobytu“), a adresu pro doručování, neshoduje-li se s adresou místa pobytu svolavatele, a rovněž adresu pro zasílání informací elektronickou poštou, telefonní číslo nebo jiný dostupný kontaktní údaj; u právnické osoby její název a sídlo a jméno, popřípadě jména, příjmení, datum narození, adresu místa pobytu a adresu pro doručování, neshoduje-li se s adresou místa pobytu, a rovněž adresu pro zasílání informací elektronickou poštou, telefonní číslo nebo jiný dostupný kontaktní údaj toho, kdo ji v této věci zastupuje;
- f) jméno, popřípadě jména, příjmení, datum narození, adresu místa pobytu a adresu pro zasílání informací elektronickou poštou, telefonní číslo nebo jiný dostupný kontaktní údaj toho, kdo je zmocněn jednat v zastoupení svolavatele, je-li zastoupen nebo jde-li o skupinu osob.“

80

2.1.4 Právo sdružovací

Právo sdružovací je umožněno dle Listiny základních práv a svobod každému člověku. Listina zakládá dvě formy sdružování. První formou je právo se spolu s jinými sdružovat ve spolcích, společnostech a jiných sdruženích a druhou formou je právo zakládat a sdružovat se v politických stranách a politických hnutích, přičemž politické strany, politická hnutí i jiná sdružení jsou odděleny od státu.⁸¹

⁸⁰ Zákon č. 84/1994 Sb., o právu shromažďovacím, § 5 odst. 3

⁸¹ Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod

„Přestože Listina tyto dvě formy zásadně neodlišuje, činí tak v zásadě Ústava České republiky ve čl. 5, která základ politického systému vidí ve svobodném a dobrovolném vzniku a volné soutěži politických stran respektujících základní demokratické principy a odmítajících násilí jako prostředek k prosazování svých zájmů. Podle Listiny však obecné právo sdružovat se má každý, zatímco právo zakládat politické strany a sdružovat se v nich má pouze občan státu.“⁸²

„Výkon těchto práv lze omezit jen v případech stanovených zákonem, jestliže to je v demokratické společnosti nezbytné pro bezpečnost státu, ochranu veřejné bezpečnosti a veřejného pořádku, předcházení trestným činům nebo pro ochranu práv a svobod druhých.“⁸³

Z hlediska občanské participace má sdružování v neziskových organizacích velmi významnou roli. Občané se prostřednictvím sdružování v nich snaží vyjadřovat své společné zájmy a požadavky, a tímto způsobem se tak podílejí na spolurozhodování obce, kraje či státu. Neziskové organizace jsou blíže realitě a mohou tak rozhodujícímu orgánu pomoci při přesné definici problému a následně procesu rozhodování. Neziskové organizace dále plní funkci servisní, kdy vyplňují mezeru v nabídce služeb, které jsou poskytované většinou státem či obcí, kdy tyto služby bývají cílenější, jelikož ve většině případů vycházejí ze skutečných potřeb svých klientů. Občané se prostřednictvím nich učí lépe formulovat své názory, učí se diskutovat a vystupovat na veřejnosti.⁸⁴

„Listina akcentuje oddělení politických stran a hnutí od státu. Při současném uznání politických stran jako státotvorných činitelů (účastníků voleb, spoluorganizátorů voleb, skupinových – klubových hybatelů v komorách Parlamentu České republiky, sestavovatelů vlády, účastníků vlády apod.) lze smysl a zajištění této zásady spatřovat v následujícím:

a) politické strany nejsou přímými subjekty, ani přímými vykonavateli státní politiky; nepřebírají funkci státních orgánů,

---

⁸² KLÍMA, Karel. *Ústavní právo*. 4., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. Právnícké učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-261-5, str. 356.

⁸³ Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, čl. 20 odst. 3

⁸⁴ GUASTI, Petra a Barbora STAŠKOVÁ. *Organizovaná občanská společnost v České republice*. Praha: Professional Publishing, 2007. ISBN 978-80-86946-22-1.

- b) státní orgány nezasahují do vnitřního života stran, nekontrolují je,
- c) státní orgány neomezují soutěž politických sil; rámce této soutěže jsou vymezeny zákonnými prostředky,
- d) veřejná moc garantuje funkci spravedlnosti zajišťující ochranu politických stran před zásahy správních orgánů do jejich činnosti.⁸⁵

Právní úprava práva sdružovacího je obsažena ve více právních předpisech. V obecné rovině se jedná o Listinu základních práv a svobod. Dále je sdružování obsaženo v občanském zákoníku. Sdružování v politických stranách a politických hnutích je upraveno v zákoně z roku 1991 a sdružování v církvích a náboženských společnostech v zákoně z roku 2002.

2.1.5 Právo podílet se na správě veřejných věcí

„Občané mají právo podílet se na správě veřejných věcí přímo nebo svobodnou volbou svých zástupců.“⁸⁶

Podílet se na správě věcí veřejných přímo znamená činit tak zejména prostřednictvím voleb a referend. Tyto pojmy jsou rozebrány již v předchozích kapitolách.

Právo podílet se na správě věcí veřejných je spojeno s volbami, které se musí konat ve lhůtách nepřesahujících pravidelná volební období stanovená zákonem. Pravidelnost voleb představuje jednu ze základních záruk soutěžní demokracie, a proto není možné účelově zkracovat volební období. V roce 2009 byl přijat ústavní zákon o zkrácení pátého volebního období Poslanecké sněmovny, který byl podepsán prezidentem republiky a následně vyhlášen ve Sbírce zákonů. Tento ústavní zákon byl zrušen Ústavním soudem České republiky pro jeho protiústavnost. Ústavní soud dovedl dle Listiny základních práv a svobod požadavek pravidelnosti volebních období, tedy zákaz nejen jejich prodlužování, ale také svévolného zkracování. Zároveň tento zrušený ústavní zákon působil retroaktivně, jelikož zpětně měnil podmínky voleb z roku 2006, kdy voliči předpokládali, že volí na období čtyř let a také kandidáti, že jsou zvoleni na stejné období. Tyto

⁸⁵ KLÍMA, Karel. *Ústavní právo*. 4., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. Právnícké učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-261-5, str. 359.

⁸⁶ Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, čl. 21 odst. 1

podmínky aktivního i pasivního volebního práva by byly změněny zpětně, což je nepřípustné v demokratickém právním státě.⁸⁷

Volební právo je založeno na principech volebního práva, a to volebním právem všeobecným, rovným a vykonávaným tajným hlasováním. Občané mají za rovných podmínek přístup k voleným a veřejným funkcím.⁸⁸

2.1.6 Právo na odpor

Zvláštní právní postavení v Listině základních práv a svobod má právo občanů postavit se na odpor proti každému, kdo by odstraňoval demokratický řád lidských práv a základních svobod, založený Listinou základních práv a svobod, jestliže je činnost ústavních orgánů vyloučena a účinné použití zákonných prostředků jsou znemožněny.⁸⁹

Právo na odpor je založeno na přirozenoprávním principu lidských práv a zároveň je spojeno s principem svrchovanosti moci lidu. Právo na odpor je dáno občanům proti komukoliv, ať už proti okupaci zvenčí, tak i proti domácí vládě, která by získala moc jakýmkoli prostředky a odstraňovala základy demokratického právního státu, zejména základní lidská práva a svobody. Možnost užití práva na odpor nastává nejen, když činnost ústavních orgánů a účinné použití zákonných prostředků jsou znemožněny právně jako například rozpuštěním parlamentu, ale i fakticky, kdy ústavní orgány své pravomoci doopravdy nevykonávají a občané by proto přišli o možnost účinného použití zákonných prostředků.⁹⁰

S právem na odpor souvisí pojem občanské neposlušnosti, který představuje způsob chování, kdy se občané systematicky a dlouhodobě vyhýbají naplňování oficiálních autorit. Příkladem občanské neposlušnosti je stávka či nevyjadřování se k určitým tématům. Právo na odpor je spíše předmětem teorie práva a dalších právních věd, zatímco občanská neposlušnost je spíše pojmem politickým a filozofickým.⁹¹

---

⁸⁷ Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 10. září 2009, sp.zn. Pl. ÚS 27/09, publikován pod č. 318/2009 Sb.

⁸⁸ Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod

⁸⁹ Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod

⁹⁰ PAVLÍČEK, Václav. *Ústava a ústavní řád České republiky: komentář*. 2., dopl. a podstatně rozš. vyd. Praha: Linde, 2002. *Zákony s poznámkami* (Linde). ISBN 80-720-1391-2.

⁹¹ KYSELA, Jan. *Právo na odpor a občanskou neposlušnost*. Brno: Doplněk, 2001. ISBN 80-723-9078-3.

„Právo na odpor je krajní prostředek, který má toliko obranné poslání, může být tedy použit jen k obraně lidských práv založených Listinou, nemůže legitimovat akce, jež by byly namířeny proti vládě, která je respektuje, vychází ze suverenity lidu, z odpovědnosti a dočasnosti vlády a její kontrole nezávislými soudy při existenci plurality stran a právem na vytvoření a existenci opozice v souladu s Ústavou.“⁹²

2.2 Možnosti participace na krajské úrovni

V této kapitole se zaměřím na možnosti občanské participace výhradně na krajské úrovni. Jedná se zejména o volby do krajských zastupitelstev, krajské referendum a další možnosti občanské participace dle zákona č. 129/2000 Sb., o krajích.

2.2.1 Volby

Volby do krajských zastupitelstev se konají pravidelně jednou za čtyři roky a zákon stanoví za jakých podmínek se vyhlásí nové volby před uplynutím funkčního období. Zastupitelstvo vyššího územně samosprávného celku je jediným z orgánů kraje, který je ústavně zakotven, a to v čl. 101 odst. 2 Ústavy České republiky. Členové zastupitelstva jsou voleni tajným hlasováním na základě všeobecného, rovného a přímého volebního práva.⁹³

Zastupitelstvo kraje se skládá z členů zastupitelstva, přičemž počet těchto členů činí v kraji s počtem obyvatel do 600 000 celkem 45 členů, nad 600 000 do 900 000 obyvatel celkem 55 členů a nad 900 000 obyvatel 65 členů. Funkce člena zastupitelstva je veřejnou funkcí a mandát zastupitele vzniká zvolením a následným složením slibu na začátku prvního zasedání zastupitelstva, jehož se po svém zvolení zúčastní. Člen zastupitelstva je povinen účastnit se zasedání zastupitelstva, případně zasedání jiných orgánů kraje, pokud je jejich členem a plnit úkoly, které mu jsou těmito orgány uloženy. Zastupitel kraje musí dále hájit zájmy občanů kraje a vystupovat tak, aby nedošlo k ohrožení vážnosti jeho funkce.⁹⁴

---

⁹² PAVLÍČEK, Václav. *Ústava a ústavní řád České republiky: komentář*. 2., dopl. a podstatně rozš. vyd. Praha: Linde, 2002. *Zákony s poznámkami* (Linde). ISBN 80-720-1391-2, str. 218.

⁹³ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., o Ústava České republiky

⁹⁴ Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích

Zastupitelstvo kraje je voleno na základě poměrného volebního systému. Volby do zastupitelstva kraje jsou vyhlášovány prezidentem republiky nejpozději 90 dnů před jejich konáním a toto rozhodnutí o vyhlášení voleb do zastupitelstev krajů se uveřejňuje ve Sbírce zákonů. Krajské volby se konají ve všech krajích ve stejné dny. Volby se konají ve dvou dnech, kterými jsou pátek a sobota, přičemž hlasování začíná ve 14 hodin a končí ve 22 hodin prvního dne voleb a druhý den voleb začíná hlasování v 8 hodin a končí ve 14 hodin.

Volební právo

Aktivní volební právo je podmíněno dosažením věku 18 let alespoň ve druhý den voleb a podmínka přihlášení občana k trvalému pobytu v obci, která náleží do územního obvodu kraje. Překážkami, pro které není možné, aby se občan účastnil krajských voleb, jsou zákonem stanovené omezení osobní svobody z důvodu výkonu trestu odnětí svobody, omezení svéprávnosti k výkonu volebního práva, zákonem stanovené omezení osobní svobody z důvodu ochrany zdraví lidu či výkon služby vojáka z povolání v zahraničí či výkon vojáka v záloze v zahraničí.

Pasivní volební právo je stanoveno také věkovou hranicí 18 let. Právo být volen má každý volič, který dosáhne požadované věkové hranice, a zároveň u něj není překážka omezení osobní svobody z důvodu výkonu trestu odnětí svobody či omezení svéprávnosti k výkonu volebního práva. Funkce člena zastupitelstva zároveň není slučitelná s funkcí, která je vykonávána na ministerstvu, jiném ústředním orgánu státní správy či na orgánu státní správy s celostátní působností, dále s funkcí vykonávanou zaměstnancem kraje, zařazeným do krajského úřadu, zaměstnancem obce, zařazeným do obecního úřadu kryjícím se s územní působností kraje či zaměstnancem jiného než ústředního orgánu státní správy, pokud nejde o orgán s celostátní působností. Funkce člena zastupitelstva obce je neslučitelná také s funkcí statutárního zástupce právnické osoby zřízené či založené krajem.⁹⁵

---

⁹⁵ Zákon č. 130/2000 Sb., o volbách do zastupitelstev krajů

2.2.2 Referendum

Krajské referendum je jedním z institutů přímé demokracie. Tento institut byl zaveden v roce 2010, upravuje jej zákon č. 118/2010 Sb., o krajském referendu. V krajském referendu se vyjadřují oprávněné osoby formou souhlasu či nesouhlasu o konkrétně položených otázkách, které patří do samostatné působnosti kraje. Krajské referendum je možné konat jen na celém území kraje a je konáno tajným hlasováním na základě všeobecného, rovného a přímého hlasovacího práva. Otázka navržená pro krajské referendum musí být jednoznačně položena tak, aby na ni bylo možné odpovědět slovem „ano“ či slovem „ne“. ⁹⁶

Právo hlasovat v krajském referendu mají osoby, které mají právo volit do zastupitelstva kraje. Hlasování se koná v jednom dni, přičemž tento den a konkrétní dobu konání krajského referenda stanoví zastupitelstvo kraje. Krajské referendum nemůže být konáno, pokud se týká otázek o ukládání pokut a o rozpočtu kraje, o zřízení či zrušení orgánů kraje a o jejich vnitřním uspořádání, o volbě a odvolání hejtmána, jeho náměstků a členů rady kraje, o schválení, změně nebo zrušení obecně závazné vyhlášky kraje. Dále není přípustné konání krajského referenda, pokud by otázka položená v referendu byla v rozporu s právními předpisy či pokud by samotné rozhodnutí mohlo být v rozporu s právními předpisy nebo pokud by od platného rozhodnutí v krajském referendu do podání návrhu na konání krajského referenda v té samé věci neuplynulo 24 měsíců. ⁹⁷

Realizace

Krajské referendum se koná, pokud se na tom usnese zastupitelstvo kraje nebo podá přípravný výbor návrh na konání krajského referenda a zastupitelstvo kraje následně rozhodne o jeho vyhlášení. Tento návrh přípravného výboru může být podán, jestliže jej podpořilo svým podpisem minimálně 6 % oprávněných osob s trvalým pobytem v kraji, ve kterém má být referendum uskutečněno. ⁹⁸

---

⁹⁶ Ministerstvo vnitra České republiky: Občanské aktivity. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Praha [cit. 2021-02-02]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/obcanske-aktivity-118893.aspx?q=Y2hudW09Mg%3D%3D>

⁹⁷ Zákon č. 118/2010 Sb., o krajském referendu a o změně některých zákonů

⁹⁸ Zákon č. 118/2010 Sb., o krajském referendu a o změně některých zákonů

Zastupitelstvo kraje může rozhodnout o konání nadpoloviční většinou všech členů zastupitelstva kraje. Vyhlášení krajského referenda znamená jeho uveřejnění ve Věstníku právních předpisů kraje a vyvěšení usnesení na úřední desce krajského úřadu po dobu 15 dnů, a zároveň na úředních deskách všech obcí na území kraje také po dobu 15 dnů.

Přípravný výbor tvoří nejméně tři oprávněné osoby, tento výbor navrhuje uspořádání krajského referenda, dále má právo delegovat členy do komisí pro hlasování, může zaslat soudu návrh na určení, že má být krajské referendum vyhlášeno, nebo že návrh nemá vady, dále může podat soudu návrh na neplatnost hlasování v krajském referendu. Součástí návrhu přípravného výboru musí být označení kraje, ve kterém se navrhuje konání referenda, znění otázky referenda, odůvodnění návrhu, odhad nákladů spojených s provedením krajského referenda a následnou realizací rozhodnutí, označení zmocněnce z členů přípravného výboru a jména, datum narození a místo pobytu všech členů přípravného výboru. Oprávněná osoba, která podporuje konání krajského referenda, uvede na podpisovém archu své jméno a příjmení, datum narození, adresu a vlastnoruční podpis.⁹⁹

„Každý podpisový arch musí obsahovat:

- a) označení kraje, v němž se má krajské referendum konat,*
- b) znění otázky, popřípadě otázek, navržených k rozhodnutí v krajském referendu,*
- c) jména a příjmení členů přípravného výboru a jejich adresu,*
- d) upozornění pro oprávněné osoby podporující konání referenda tohoto znění: „Ten, kdo podepíše vícekrát tentýž návrh na konání krajského referenda nebo kdo podepíše podpisovou listinu, ač není oprávněnou osobou podle zákona o krajském referendu, nebo kdo v podpisové listině uvede nepravdivé údaje, dopouští se přestupku, za který mu může být uložena pokuta do výše 3000 Kč.“¹⁰⁰*

---

⁹⁹ Ministerstvo vnitra České republiky: Občanské aktivity. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Praha [cit. 2021-02-02]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/obcanske-aktivity-118893.aspx?q=Y2hudW09Mg%3D%3D>

¹⁰⁰ Zákon č. 118/2010 Sb., o krajském referendu a o změně některých zákonů, § 11 odst. 1.

Platnost a závaznost

*„K platnosti rozhodnutí v krajském referendu je třeba účasti alespoň 35 % oprávněných osob zapsaných v seznamech oprávněných osob. Rozhodnutí v krajském referendu je závazné, hlasovala-li pro ně nadpoloviční většina oprávněných osob, které se krajského referenda zúčastnily, a alespoň 25 % oprávněných osob zapsaných v seznamech oprávněných voličů.“*¹⁰¹

Rozhodnutí v krajském referendu je pro zastupitelstvo a orgány kraje závazné, pokud pro něj hlasovala nadpoloviční většina zúčastněných oprávněných osob.¹⁰²

2.2.3 Zákon o krajích

Zákon o krajích definuje občana kraje jako fyzickou osobu, jenž je státním občanem České republiky a je přihlášena k trvalému pobytu v některé obci nebo na území vojenského újezdu v územním obvodu kraje.¹⁰³ Občané kraje mají řadu práv, díky kterým se mohou participovat na veřejném životě.

„Občan kraje, který dosáhl věku 18 let, má právo:

- a) volit a být volen do zastupitelstva za podmínek stanovených zákonem,*
- b) vyjadřovat na zasedání zastupitelstva v souladu s jednacím řádem svá stanoviska k projednávaným věcem,*
- c) nahlížet do rozpočtu kraje a do závěrečného účtu kraje, do zprávy o výsledku přezkoumání hospodaření kraje za uplynulý rok, do usnesení a zápisů z jednání zastupitelstva, do usnesení rady, výborů zastupitelstva a komisí rady a pořizovat si z nich výpisy, pokud tomu nebrání jiné zákony,*
- d) požadovat projednání určité záležitosti v oblasti samostatné působnosti radou nebo zastupitelstvem, je-li žádost podepsána nejméně 1000 občany kraje, musí být projednána na jejich*

---

¹⁰¹ Ministerstvo vnitra České republiky: Občanské aktivity. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Praha [cit. 2021-02-02]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/obcanske-aktivity-118893.aspx?q=Y2hudW09Mg%3D%3D>

¹⁰² KOPECKÝ, Martin. Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-561-8.

¹⁰³ Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích

zasedání nejpozději do 60 dnů, jde-li o působnost zastupitelstva, nejdéle do 90 dnů,

- e) podávat orgánům kraje návrhy, připomínky a podněty, orgány kraje je vyřizují bezodkladně, nejdéle však do 60 dnů, jde-li o působnost zastupitelstva, nejdéle do 90 dnů,*
- f) vyjadřovat se k návrhu rozpočtu kraje a k závěrečnému účtu kraje za uplynulý kalendářní rok, a to buď písemně, ve lhůtě stanovené jednacím řádem, nebo ústně na zasedání zastupitelstva*
- g) hlasovat v krajském referendu za podmínek stanovených zvláštním zákonem.¹⁰⁴*

2.3 Možnosti participace na obecní úrovni

V této kapitole se zaměřím na možnosti občanské participace možných výhradně na obecní úrovni. Jedná se zejména o volby do obecních zastupitelstev neboli volby komunální, místní referendum a další možnosti občanské participace dle zákona č. 128/2000 Sb., o obcích.

2.3.1 Volby

Aktivní i pasivní volební právo v komunálních volbách bylo sjednoceno roku 1990 věkovým cenzem 18 let, přičemž dalšími podmínkami byly trvalý pobyt v obci, právní způsobilost a konečně od roku 1992 také existence občanství v České republice.

Volby do obecního zastupitelstva se konají pravidelně jednou za čtyři roky a zákon stanoví, za jakých podmínek se vyhlásí nové volby před uplynutím funkčního období. Zastupitelstvo obce je jediným z orgánů, který je ústavně zakotven, a to v čl. 101 odst. 1 Ústavy České republiky. Členové zastupitelstva jsou voleni tajným hlasováním na základě všeobecného, rovného a přímého volebního práva.¹⁰⁵

Zastupitelstvo obce se skládá z členů zastupitelstva, přičemž počet členů zastupitelstva je stanoven s přihlédnutím zejména k počtu obyvatel a velikosti územního obvodu. Počet členů zastupitelstva v obci, městysu, městě, městském obvodu, městské části je stanoven na počet 5 až 15 členů

---

¹⁰⁴ Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích, § 12, odst. 2

¹⁰⁵ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

do 500 obyvatel, na 7 až 15 členů nad 500 až 3 000 obyvatel, na 11 až 15 členů nad 3 000 až 10 000 obyvatel, na 15 až 35 členů nad 10 000 až 50 000 obyvatel, 25 až 45 členů nad 50 000 až 150 000 obyvatel a 35 až 55 členů nad 150 000 obyvatel. Počet členů zastupitelstva obce, který má být zvolen, se oznámí na úřední desce obecního úřadu nejdéle do dvou dnů po jeho stanovení. Funkce člena zastupitelstva vzniká zvolením, přičemž ke zvolení dojde ukončením hlasování. Následně musí člen zastupitelstva složit na začátku prvního zasedání zastupitelstva, kterého se zúčastní slib, aby svůj mandát mohl vykonávat. Funkce člena zastupitelstva je veřejnou funkcí, zastupitel je povinen účastnit se zasedání zastupitelstva, případně jiných orgánů obce, pokud je jejich členem a plnit úkoly, které mu tyto orgány uloží. Současně je zastupitel povinen hájit zájmy občanů obce a vystupovat takovým způsobem, aby nebyla ohrožena vážnost jeho funkce.¹⁰⁶

Zastupitelstvo obce je voleno na základě poměrného volebního systému. Volby do obecních zastupitelstev jsou vyhlašovány prezidentem republiky nejpozději 90 dnů před jejich konáním a toto rozhodnutí se uveřejňuje ve Sbírce zákonů. Komunální volby probíhají ve všech obcích, městech, statutárních městech, hlavním městě Praze, městských obvodech a městských částech ve dvou dnech, a to v pátek a v sobotu. V první den voleb začíná hlasování v 8 hodin a končí ve 22 hodin a v druhý den začíná hlasování v 8 hodin a končí ve 14 hodin.¹⁰⁷

Volební právo

„Právo volit do zastupitelstva obce, města nebo hlavního města Prahy má občan obce za předpokladu, že jde o státního občana České republiky, který alespoň v den voleb, a konají-li se volby ve dvou dnech, druhý den voleb, dosáhl věku nejméně 18 let, je v den voleb v této obci, městě nebo v hlavním městě Praze přihlášen k trvalému pobytu, a státní občan jiného státu, který v den voleb, a konají-li se volby ve dvou dnech, druhý den voleb, je držitelem potvrzení o přechodném pobytu na území nebo povolení k trvalému pobytu a je přihlášen k pobytu v této obci, městě nebo hlavním městě Praze, dosáhl věku nejméně 18 let a jemuž právo volit přiznává mezinárodní úmluva, kterou je Česká republika vázána a která byla vyhlášena ve Sbírce mezinárodních

---

¹⁰⁶ Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích

¹⁰⁷ Zákon č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů

smluv, (dále jen "volič"); do zastupitelstva městského obvodu nebo městské části města se zvláštním postavením (dále jen "územně členěné statutární město") anebo městské části hlavního města Prahy má právo volit ten volič, který je v den voleb přihlášen k pobytu v tomto městském obvodu nebo městské části.“¹⁰⁸

Překážkami, pro které není možné, aby se občan účastnil komunálních voleb, jsou zákonem stanovené omezení osobní svobody z důvodu výkonu trestu odnětí svobody, omezení svéprávnosti k výkonu volebního práva, zákonem stanovené omezení osobní svobody z důvodu ochrany zdraví lidu nebo výkon služby vojáka z povolání v zahraničí či výkon služby vojáka v záloze v zahraničí.¹⁰⁹

„Právo být volen členem zastupitelstva má každý volič, který má právo volit do příslušného zastupitelstva, u kterého není překážka výkonu volebního práva z důvodu výkonu trestu odnětí svobody nebo zbavení způsobilosti k právním úkonům (při rozhodování o zbavení způsobilosti by soud měl posuzovat též dopad rozhodnutí do veřejných subjektivních práv, zejména zda je osoba schopna porozumět smyslu, účelu a důsledku voleb – srov. Nález Ústavního soudu sp. zn. IV ÚS 3102/08 ze dne 12.7.2010).“¹¹⁰

Funkce člena zastupitelstva není slučitelná s funkcí vykonávanou zaměstnancem této obce zařazeným do obecního úřadu této obce, a to i s funkcí, kterou vykonává zaměstnanec zařazený do pověřeného obecního úřadu, krajského či finančního úřadu. Funkci člena zastupitelstva nelze vykonávat pouze za podmínky, že zaměstnanec vykonává přímo státní správu, jenž se vztahuje k územní působnosti příslušné obce či za podmínky, že se jedná o zaměstnance jmenovaného starostou či radou obce.¹¹¹

Mandát zastupitele může zaniknout odmítnutím slibu člena zastupitelstva či jeho složení s výhradou, dále rezignací, která je písemná a je doručena starostovi obce, přičemž starosta podává svou rezignaci na zasedání

---

¹⁰⁸ Zákon č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů, § 4 odst. 1.

¹⁰⁹ Zákon č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů

¹¹⁰ KOPECKÝ, Martin. Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-561-8, str. 214.

¹¹¹ Zákon č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů.

zastupitelstva obce. Tuto rezignaci nelze vzít zpět. Mandát člena zastupitelstva zaniká také úmrtím člena zastupitelstva, prvním dnem voleb do zastupitelstva obce a dnem sloučení obcí či připojení obce k jiné obci.¹¹²

2.3.2 Referendum

Místní referendum je jedním z institutů přímé demokracie. Pravidla konání místního referenda v obcích jsou obsažena v zákoně č. 22/2004 Sb., o místním referendu a o změně některých zákonů. V místním referendu rozhodují oprávněné osoby, tedy ty, které mají právo volit do zastupitelstva obce. Oprávněné osoby rozhodují v referendu formou souhlasu či nesouhlasu o konkrétně položených otázkách patřících do samostatné působnosti obce. Referendem není možné rozhodovat všechny otázky týkající se samostatné působnosti obce. Referendum nelze konat zejména o místních poplatcích, o rozpočtu obce, o zřízení či zrušení obecně závazné vyhlášky, o uzavření veřejnoprávní smlouvy k výkonu přenesené působnosti. Dále je místní referendum vyloučeno, pokud by položená otázka byla v rozporu s právními předpisy nebo pokud by rozhodnutí v místním referendu mohlo být v rozporu s právními předpisy či by od platného rozhodnutí minulého referenda v téže věci neuplynulo 24 měsíců.¹¹³

Realizace

Místní referendum se koná, pokud se na tom usnese zastupitelstvo obce nebo zastupitelstvo statutárního města nebo pokud podá přípravný výbor návrh na konání místního referenda a zastupitelstvo obce nebo zastupitelstvo statutárního města rozhodne o jeho vyhlášení. Referendum se koná nejpozději do 90 dnů po dni jeho vyhlášení, pokud není v návrhu přípravného výboru uvedena pozdější doba konání. Otázka položená v místním referendu musí být jednoznačně položena tak, aby na ni bylo možné odpovědět slovem „ano“ nebo slovem „ne“. Návrh přípravného výboru může být podán, jestliže jej podpořilo svým podpisem nejméně 30 % oprávněných osob v obci do 3000 obyvatel, nejméně 20 % oprávněných osob v obci do 20 000 obyvatel,

---

¹¹² BALÍK, Stanislav. *Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky*. Praha: Grada, 2009. Politologie (Grada). ISBN 978-80-247-2908-4.

¹¹³ KOPECKÝ, Martin. *Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-561-8.

nejméně 10 % oprávněných osob v obci do 200 000 obyvatel a nejméně 6 % oprávněných osob v případě obce nad 200 000 obyvatel.¹¹⁴

Přípravný výbor tvoří nejméně tři oprávněné osoby, tento výbor navrhuje uspořádání místního referenda, deleguje členy do komisí pro hlasování, může podat návrh soudu na určení, že má být vyhlášeno místní referendum či na určení toho, že návrh přípravného výboru nemá vady, a také může podat soudu návrh na neplatnost hlasování a návrh na vyslovení neplatnosti rozhodnutí v místním referendu. Součástí návrhu přípravného výboru musí být označení území, na kterém se navrhuje konání místního referenda, znění otázky, případně otázek, které jsou navrženy k rozhodnutí v místním referendu. Návrh musí také obsahovat odhad nákladů spojených s provedením místního referenda a realizací rozhodnutí přijatého v tomto referendu a způsob úhrady z rozpočtu obce či statutárního města. Dále je nutné návrh odůvodnit a označit zmocněnce z členů přípravného výboru. Jména a příjmení, datum narození, místo trvalého pobytu členů přípravného výboru musí být také součástí návrhu přípravného výboru. Oprávněná osoba, jež podporuje konání místního referenda uvede na podpisovém archu své jméno, příjmení, datum narození a připojí vlastnoruční podpis.¹¹⁵

„Každý podpisový arch musí obsahovat:

- a) označení území, na němž se má místní referendum konat,*
- b) znění otázky, popřípadě otázek navržené k rozhodnutí v místním referendu,*
- c) jména a příjmení členů přípravného výboru a jejich adresu,*
- d) upozornění pro oprávněné osoby podporující konání referenda tohoto znění: "Ten, kdo podepíše vícekrát tentýž návrh na konání místního referenda nebo kdo podepíše podpisovou listinu, ač není oprávněnou osobou podle zákona o místním referendu, nebo kdo v podpisové listině uvede nepravdivé údaje, dopouští se přestupku, za který mu může být uložena pokuta do výše 3 000 Kč.“¹¹⁶*

---

¹¹⁴ Zákon č. 22/2004 Sb., o místním referendu a o změně některých zákonů

¹¹⁵ Občanské aktivity: Místní referendum. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. [cit. 2021-02-05]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/obcanske-aktivity-118893.aspx>

¹¹⁶ Zákon č. 22/2004 Sb., o místním referendu a o změně některých zákonů, § 11 odst. 1.

Platnost a závaznost

K platnosti rozhodnutí otázky referendem je vyžadována účast alespoň 35 % oprávněných osob. Rozhodnutí je závazné, pokud pro něj hlasovala nadpoloviční většina všech oprávněných osob, které se referenda zúčastnily, a nejméně 25 % oprávněných osob zapsaných v seznamech oprávněných osob. Pokud se v místním referendu rozhoduje o oddělení obce, sloučení obcí či o připojení obce k jiné obci, je rozhodnutí přijato, pokud pro něj hlasovala nadpoloviční většina oprávněných osob.¹¹⁷

„Rozhodnutí v místním referendu je pro zastupitelstvo a další orgány obce závazné. Nebude-li zastupitelstvo nebo jiný orgán obce postupovat v souladu s rozhodnutím soudu o povinnosti vyhlásit místní referendum nebo s rozhodnutím přijatým v referendu a nezjedná-li přes výzvu Ministerstva vnitra nápravu, Ministerstvo vnitra zastupitelstvo rozpustí.“¹¹⁸

2.3.3 Zákon o obcích

Dle zákona o obcích je občanem obce fyzická osoba, která je státním občanem České republiky a je v obci nahlášena k trvalému pobytu.

„Občan obce, který dosáhl věku 18 let, má právo:

- a) volit a být volen do zastupitelstva obce za podmínek stanovených zvláštním zákonem,*
- b) hlasovat v místním referendu za podmínek stanovených zvláštním zákonem*
- c) vyjadřovat na zasedání zastupitelstva obce v souladu s jednacím řádem svá stanoviska k projednávaným věcem,*
- d) vyjadřovat se k návrhu rozpočtu obce a k závěrečnému účtu obce za uplynulý kalendářní rok, a to buď písemně ve stanovené lhůtě, nebo ústně na zasedání zastupitelstva obce,*
- e) nahlížet do rozpočtu obce a do závěrečného účtu obce za uplynulý kalendářní rok, do usnesení a zápisů z jednání zastupitelstva obce,*

---

¹¹⁷ Zákon č. 22/2004 Sb., o místním referendu a o změně některých zákonů

¹¹⁸ KOPECKÝ, Martin. Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-561-8, str. 224

do usnesení rady obce, výborů zastupitelstva obce a komisí rady obce a pořizovat si z nich výpisy,

- f) požadovat projednání určité záležitosti v oblasti samostatné působnosti radou obce nebo zastupitelstvem obce, je-li žádost podepsána nejméně 0,5 % občanů obce, musí být projednána na jejich zasedání nejpozději do 60 dnů, jde-li o působnost zastupitelstva obce, nejpozději do 90 dnů,*
- g) podávat orgánům obce návrhy, připomínky a podněty; orgány obce je vyřizují bezodkladně, nejdéle však do 60 dnů, jde-li o působnost zastupitelstva obce, nejpozději do 90 dnů.¹¹⁹*

2.4 Ostatní vybrané možnosti participace

Existuje mnoho různých způsobů a možností, prostřednictvím kterých se mohou občané podílet na činnostech a rozhodování ve veřejné správě. V této kapitole jsou vybrány některé další možnosti občanské participace kromě těch, které byly probrány v předchozích kapitolách.

2.4.1 Právo na informace o životním prostředí

Životní prostředí je v současné době velmi diskutovaným tématem. Právo životního prostředí je v České republice poměrně čerstvým právním odvětvím. O potřebě chránit životní prostředí se poprvé začalo hovořit v Československu v 70. letech 20. století, avšak skutečný počátek legislativy zaměřené na ochranu životního prostředí nastal v České republice až po roce 1989. Stěžejním zákonem upravujícím životní prostředí v České republice je zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí.¹²⁰

„Každý má právo na včasné a úplné informace o stavu životního prostředí a přírodních zdrojů.“¹²¹ Tohoto práva je možné se domáhat s ohledem na čl. 41 Listiny základních práv a svobod pouze v mezích zákona, který jej provádí, což je v tomto případě zákon č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí. Práva na informace o životním prostředí je

---

¹¹⁹ Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, § 16 odst. 2.

¹²⁰ DAMOHORSKÝ, Milan. *Právo životního prostředí*. 3. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2010. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-338-7.

¹²¹ Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, čl. 35 odst. 2.

možné se domáhat také prostřednictvím zákona č. 106/1990 Sb., o svobodném přístupu k informacím.¹²²

„Za informaci o životním prostředí se považuje jakákoli informace o:

- a) stavu a vývoji životního prostředí, o příčinách a důsledcích tohoto stavu,*
- b) připravovaných nebo prováděných činnostech a opatřeních a o uzavíraných dohodách, které mají nebo by mohly mít vliv na stav životního prostředí a jeho složek,*
- c) stavu složek životního prostředí, včetně geneticky modifikovaných organismů, a o interakci mezi nimi, o látkách, energii, hluku, záření, odpadech včetně radioaktivních odpadů a dalších emisích do životního prostředí, které ovlivňují nebo mohou ovlivňovat jeho složky, a o důsledcích těchto emisí,*
- d) využívání přírodních zdrojů a jeho důsledcích na životní prostředí a rovněž údaje nezbytné pro vyhodnocování příčin a důsledků tohoto využívání a jeho vlivů na živé organismy a společnost,*
- e) vlivech staveb, činností, technologií a výrobků na životní prostředí a veřejné zdraví a o posuzování vlivů na životní prostředí,*
- f) správních řízeních ve věcech životního prostředí, posuzování vlivů na životní prostředí, peticích a stížnostech v těchto věcech a jejich vyřízení a rovněž informace obsažené v písemnostech týkajících se zvláště chráněných součástí přírody a dalších součástí životního prostředí chráněných podle zvláštních předpisů,*
- g) ekonomických a finančních analýzách použitých v rozhodování a dalších opatřeních a postupech ve věcech životního prostředí, pokud byly pořízeny zcela nebo zčásti z veřejných prostředků,*
- h) stavu veřejného zdraví, bezpečnosti a podmínkách života lidí, pokud jsou nebo mohou být ovlivněny stavem složek životního prostředí, emisemi nebo činnostmi, opatřeními a dohodami dle písm. 2) ,*
- i) stavu kulturních a architektonických památek, pokud jsou nebo mohou být ovlivněny stavem složek životního prostředí, emisemi nebo činnostmi, opatřeními a dohodami dle písm. b)*

---

¹²² DAMOHORSKÝ, Milan. *Právo životního prostředí*. 3. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2010. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-338-7.

- j) *zprávách o provádění a plnění právních předpisů v oblasti ochrany životního prostředí,*
- k) *mezinárodních, státních, regionálních a místních strategiích a programech, akčních plánech apod., jichž se Česká republika účastní, a zprávách o jejich plnění,*
- l) *mezinárodních závazcích týkajících se životního prostředí a o plnění závazků vyplývajících z mezinárodních smluv, jimiž je Česká republika vázána,*
- m) *zdrojích informací o stavu životního prostředí a přírodních zdrojů* ¹²³

Informace dle zákona o právu na informace o životním prostředí jsou povinny poskytnout správní úřady a jiné organizační složky státu a orgány územních samosprávných celků, právnické či fyzické osoby, které vykonávají v oblasti veřejné správy působnosti vztahující se přímo nebo nepřímo k životnímu prostředí, právnické a fyzické osoby, které poskytují služby ovlivňující stav životního prostředí a jeho jednotlivých složek.

Žadatel může za účelem získání informace o životním prostředí požádat povinný subjekt o zpřístupnění této informace, přičemž svou žádost nemusí zdůvodňovat. Žádost je možné podat ústně, písemně, telefonicky, elektronicky, faxem či jinou technicky proveditelnou formou. Ze žádosti musí jasně vyplývat, čeho se má týkat požadovaná informace a musí být patrné, kdo informaci podal. Lhůta pro zpřístupnění informace je do 30 dnů od obdržení žádosti, ovšem pokud by si zvláštní okolnosti výjimečně vynucovaly prodloužení této lhůty, může to být až do 60 dnů, přičemž o tomto prodloužení musí být žadatel vyrozuměn. ¹²⁴

2.4.2 Členství občanů ve výborech a komisích územně samosprávných celků

Zastupitelstvo obce může zřídit jako své iniciativní a kontrolní orgány výbory, které svá stanoviska a návrhy předkládají zastupitelstvu obce. Výbory plní úkoly, kterými je pověřil zastupitelstvo a ze své činnosti také odpovídá výboru zastupitelstvu. Počet členů výboru je vždy lichý. Předsedou

¹²³ Zákon č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí, § 2, písm. a)

¹²⁴ Zákon č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí

výboru je vždy člen zastupitelstva, výjimkou je členství v osadním výboru, kde tato povinnost neplatí.

Rada obce může zřídit jako své iniciativní a poradní orgány komise, které svá stanoviska a náměty předkládají právě radě obce. Komise může být také výkonným orgánem v případě, kdy jí byl svěřen výkon přenesené působnosti. Komise je ze své činnosti odpovědná radě obce a ve věcech výkonu přenesené působnosti na svěřeném úseku starostovi.¹²⁵

Členství ve výboru zastupitelstva obce či kraje vzniká na základě nadpolovičního souhlasu všech členů zastupitelstva. Okamžikem vzniku členství ve výboru je tedy vyslovení nadpoloviční většiny všech členů zastupitelstva. Pro členství ve výborech obce či kraje není nutné být občanem těchto územně samosprávných celků, s výjimkou osadních výborů. Členem výborů mohou být tedy jakékoli fyzické osoby, zákon toto rozhodnutí přenechává v kompetenci zastupitelstva, které zpravidla při výběru kandidátů na členy výborů postupuje dle místních zvyklostí.¹²⁶

Komise obecně nemají postavení orgánů obce či kraje, ovšem výjimkou je komise, které byl svěřen výkon přenesené působnosti. Nejčastěji zřizovanými komisemi jsou komise k projednávání přestupků, komise pro sociálněprávní ochranu dětí, povodňová komise obce. Členy komisí nemusí být členy zastupitelstev ani občany příslušné obce či kraje. Počet členů komisí není zákonem stanoven, avšak jelikož se jedná o kolektivní orgány, nepřichází v úvahu složení komise pouze z jednoho člena.¹²⁷

„Mezi povinně zřizované výbory u obcí patří kontrolní, finanční, příp. za splnění zákonem stanovených podmínek také výbor pro národnostní menšiny; v případě krajů se jedná o výbory kontrolní, finanční, pro národnostní menšiny (za splnění zákonem stanovených podmínek) a výbor pro výchovu, vzdělávání a zaměstnanost; v případě hlavního města Prahy máme výbor kontrolní, finanční, pro národnostní menšiny (za splnění zákonem stanovených podmínek) a výbor pro výchovu a vzdělávání. Oba

---

¹²⁵ Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích

¹²⁶ GAJDOŠOVÁ, Petra, Ministerstvo vnitra České republiky, odbor veřejné správy, dozoru a kontroly. *Metodické doporučení k činnosti územních samosprávných celků: Výbory a komise orgánů územních samosprávných celků*. Praha, 2019. ISBN 978-80-7616-040-8

¹²⁷ BŘEŇ, Jan. Komise rady obce. *Moderní obec* [online]. 13.1.2014 [cit. 2021-02-12]. Dostupné z: <https://www.moderniobec.cz/komise-rady-obce/>

*výbory (jak výbor pro výchovu, vzdělávání a zaměstnanost, tak výbor pro výchovu a vzdělávání) mají dále stanovenou obdobnou působnost, a to takovou, že kromě zákonem stanovených úkolů plní oba i další úkoly v oblasti výchovy a vzdělávání, kterými je pověřil zastupitelstvo příslušného územního samosprávného celku. Zákon pak již ponechává na zastupitelstvech územních samosprávných celků, aby si dále činnost těchto výborů ošetřila podle svých potřeb. Specificky je upraven nepovinný osadní výbor.*¹²⁸

2.4.3 Využívání sociálních médií

Využívání sociálních médií a celkově online komunikace je v dnešní době zcela běžná. Občané se mohou na činnostech veřejné správy podílet vedle tradičních papírových komunikačních prostředků zejména prostřednictvím sociálních sítí, kde je možné občanům předávat informace ze strany veřejné správy, ale i občané se mohou aktivně podílet na činnostech veřejné správy. Příklady sociálních médií jsou Facebook, Instagram, Twitter či LinkedIn.

Média jsou charakteristická některými svými rysy, a to zejména multimedialitou, která představuje funkční integraci textu, obrazu a ovládací grafiky, dále média odstraňují lokální omezení a bariéry. Virtualita umožňuje vytvářet vlastní či sdílený prostor neboli mikrosvět, se kterým je pak možné manipulovat. Interaktivita je pro sociální média typická, dovoluje uživatelům zasahovat do procesů či reagovat na získávané informace. Komunikace je díky sociálním médiím jednodušší, levnější, pohotovější a přístupnější. Tato virtuální komunikace umožňuje překonávat geografické bariéry. Sociální média umožňují spolu s interaktivitou nový způsob získávání informací bez závislosti na místě, čase a dalších podmínkách.¹²⁹

Sociální média jsou prostředkem k nalezení společné řeči i pro handicapované, seniory, osamělé, nesmělé či nemocné. Pomáhají zapojit i tyto jistým způsobem znevýhodněné osoby do veřejného dění. Orgány veřejné správy mohou prostřednictvím sociálních médií informovat občany

---

¹²⁸ GAJDOŠOVÁ, Petra, Ministerstvo vnitra České republiky, odbor veřejné správy, dozoru a kontroly. *Metodické doporučení k činnosti územních samosprávných celků: Výbory a komise orgánů územních samosprávných celků*. Praha, 2019. ISBN 978-80-7616-040-8, str. 8.

¹²⁹ PAVLÍČEK, Antonín. *Nová média a sociální sítě*. Praha: Oeconomica, 2010. ISBN 978-80-245-1742-1.

o různých událostech, současně probíraných tématech, ale i prostřednictvím různých anket či dotazníků zjišťovat například názor na poskytované služby veřejnou správou či spokojenost s hospodařením územně samosprávného celku. Sociální sítě usnadňují občanům získávat informace a umožňují oslovit nové i stávající uživatele těchto sítí. Veřejná správa může na sociálních sítích propagovat akce či novinky. Dále si veřejná správa prostřednictvím sociálních sítí může budovat dobré jméno a dlouhodobý vztah důvěry s občany například tím, že jim na jejich otázky či komentáře reaguje.

3 Srovnání vybraných okresních měst z hlediska občanské participace

V této kapitole jsou srovnány města Rokycany, největší obec v okrese Rokycany a Strakonice, největší obec v okrese Strakonice z hlediska občanské participace, respektive vybraných druhů občanské participace. Důraz je v této kapitole kladen zejména na volby konané ve vybraných městech, referenda, petice, právo na informace, účast občanů na zasedáních zastupitelstev a využívání informačních kanálů ze strany těchto měst.

3.1 Rokycany

Město Rokycany se nachází v Plzeňském kraji, v okrese Rokycany. Leží zhruba 16 kilometrů východně od Plzně. Rokycany měly k 1. lednu 2020 celkem 14 383 obyvatel. Město je členěno do čtyř místních částí, a to na Rokycany Střed, Nové Město, Plzeňské Předměstí a Borek. Těsně kolem města Rokycany prochází dálnice D5 vedoucí z Prahy na hraniční přechod Rozvadov a dále pokračuje do Německa. Město Rokycany se rozléhá celkem na 30,98 km². Rokycany mají celkem dvě katastrální území, a to Rokycany a Borek u Rokycan.

Současným starostou města je pan Václav Kočí a místostarosty jsou Mgr. Jan Šašek a Ing. Tomáš Rada. Tajemníkem města Rokycany je Mgr. Daniel Chaloupka. Zastupitelstvo města Rokycany má celkem 21 členů, kteří byli zvoleni v říjnových komunálních volbách v roce 2018. Zastupitelstvo se schází zpravidla jednou za 6 týdnů, pravidelně v 15 hodin, ale výjimečně jsou svolávána i mimořádná zasedání zastupitelstva. Zastupitelstvo má zřízeny finanční a kontrolní výbory, přičemž každý z těchto výborů má 7 členů. Městský úřad v Rokycanech má sídlo na Masarykově náměstí 1.

Současná rada města má 7 členů a byla zvolena na svém ustavujícím zasedání dne 29. října 2018. Rada města má zřízeny komise stavební a dopravní, komisi bytovou, komisi pro školství, kulturu a sport, komisi zdravotní a sociální, komisi životního prostředí, komisi pro vztahy s partnerskými městy a komisi bezpečnostní.

Rokycany jsou obcí s rozšířenou působností. Městský úřad má odbory dopravy, finanční, správní a obecní živnostenský úřad, stavební, školství a kultury, rozvoje města, životního prostředí, sociální a zdravotní.¹³⁰

Správní obvod obce s rozšířenou působností Rokycany má společné hranice se čtyřmi správními obvody obcí s rozšířenou působností, a to Blovicemi, Kralovicemi, Nýřany a Plzní a se Středočeským krajem. Správní obvod Rokycany spravuje celkem 68 obcí, z nichž celkem 6 obcí – Hrádek, Mirošov, Mýto, Radnice, Rokycany a Zbiroh má statut města. K 1. lednu 2020 žilo na území tohoto správního obvodu obce s rozšířenou působností celkem 49 349 obyvatel, což činilo 8,4 % z celkového počtu obyvatelstva Plzeňského kraje.¹³¹

3.2 Strakonice

Město Strakonice se nachází ve stejnojmenném okrese Strakonice v Jihočeském kraji. Strakonice leží zhruba 52 kilometrů severozápadně od Českých Budějovic a k 1. lednu 2020 měly celkem 22 646 obyvatel. Strakonice se rozléhají na celkem 34, 67 km². Město je členěno celkem do osmi částí. Strakonice I, Strakonice II, Dražejov a Přední Ptákovice představují části s vyšším počtem obyvatel, zatímco městské části Hajská, Modlešovice, Přední Ptákovice, Střela a Virt představují části s celkovým počtem obyvatel nižším než 200. Město Strakonice má celkem 6 katastrálních území, a to Dražejov u Strakonic, Hajská, Modlešovice, Nové Strakonice, Strakonice, Přední Ptákovice a katastrální území Střela.

Současným starostou města Strakonice je Mgr. Břetislav Hrdlička a místostarosty jsou Ing. Rudolf Oberfalcer a Josef Zoch. Tajemnicí městského úřadu Strakonice je Mgr. Martina Kotrchová. Zastupitelstvo města má celkem 21 členů a schází se zpravidla jednou za dva měsíce, ale výjimečně se konají i mimořádná zasedání zastupitelstva i dříve. Zastupitelstvo města má zřízeny výbory finanční, kontrolní a osadní. Kontrolní výbor má celkem 5 členů a finanční výbor celkem 7 členů. Osadních výborů má město Strakonice celkem 6, a to pro části obce Habeš, Hajská, Modlešovice, Nový

---

¹³⁰ *Město Rokycany: Oficiální web města* [online]. Rokycany [cit. 2021-02-15]. Dostupné z: <https://www.rokycany.cz/>

¹³¹ *Český statistický úřad: Krajská správa Českého statistického úřadu v Plzni* [online]. 2020 [cit. 2021-02-14]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xp/so_orp_rokycany

Dražejov a Virt, Starý Dražejov a Střela. Městský úřad ve Strakonících má sídlo na Velkém náměstí 2.

Rada města Strakonice má v současné době 7 členů. Rada má zřízeno celkem 11 komisí, kterými jsou komise školství, komise pro sociální věci a zdravotnictví, komise pro kulturu a cestovní ruch, komise majetková, komise bytová, komise pro sport a volnočasové aktivity, komise pro rozvoj města a podnikání, komise dopravy, komise pro bezpečnost a prevenci, komise pro rozvoj osad a komise pro seniory.

Strakonice jsou obcí s rozšířenou působností. Městský úřad Strakonice má odbory dopravy, finanční, majetkový, rozvoje, vnitřních věcí, sociální, školství a cestovního ruchu, stavební, živnostenský, životního prostředí a informatiky a provozu.¹³²

Správní obvod obce s rozšířenou působností Strakonice má společné hranice se správními obvody Blatná, Písek, Vodňany, Prachatice a Vimperk. Správní obvod Strakonice spravuje celkem 69 obcí, z nichž jsou celkem 2 se statutem města a 4 se statutem městyse. K 1. lednu 2020 žilo na území tohoto správního obvodu obce s rozšířenou působností Strakonice celkem 45 223 obyvatel, což je 7,02 % z celkového počtu obyvatel v Jihočeském kraji.¹³³

3.3 Volby

Občanská participace je významně spojena s volbami, lze jí do jisté míry poměřovat dle volební účasti, která je s jednotlivých volbách i letech různá. Výkyvy ve volební účasti mohou napovídat, jak se mění zájem o volby ze strany občanů v průběhu let. V následujících kapitolách bude popsána volební účast v Rokycanech a Strakonících ve všech volbách od vzniku České republiky a ve volbách do Evropského parlamentu po vstupu České republiky do Evropské unie.

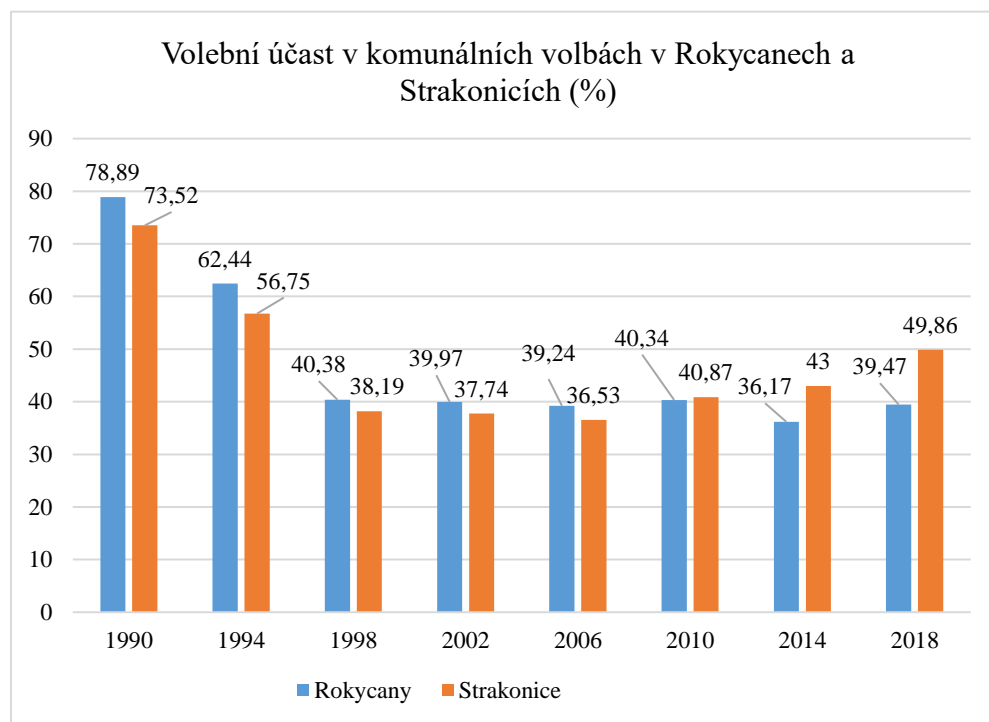
---

¹³² *Město Strakonice* [online]. [cit. 2021-02-15]. Dostupné z: <https://www.strakonice.eu/>

¹³³ *Český statistický úřad: Krajská správa Českého statistického úřadu v Českých Budějovicích* [online]. 2020 [cit. 2021-02-14]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xc/orp_strakonice

3.3.1 Volby do obecních zastupitelstev

V této kapitole je rozebrána volební účast v komunálních volbách ve městech Rokycany a Strakonice od prvních voleb do zastupitelstev obcí, které se konaly na podzim v roce 1990 až do posledních konaných voleb, které proběhly v říjnu roku 2018.

Graf 1: Volební účast v komunálních volbách v Rokycanech a Strakonících v letech 1990-2018 v %, vlastní zpracování
zdroj: <https://www.volby.cz/>

Volební účast v komunálních volbách u těchto srovnávaných měst byla ve všech komunálních volbách od vzniku České republiky poměrně podobná. V letech 1990, 1994, 1998, 2002, 2006 byla vyšší volební účast ve městě Rokycany. Od roku 2010 se volební účast začala zvyšovat ve Strakonících a v komunálních volbách konaných v letech 2010, 2014 a 2018 byla vyšší než v Rokycanech. Jediný významnější výkyv ve volební účasti nastal v komunálních volbách v roce 2018, tedy v posledních konaných komunálních volbách. V těchto volbách byla volební účast v Rokycanech 39,47 % a ve Strakonících 49,86 %, což činilo rozdíl téměř 10 %.

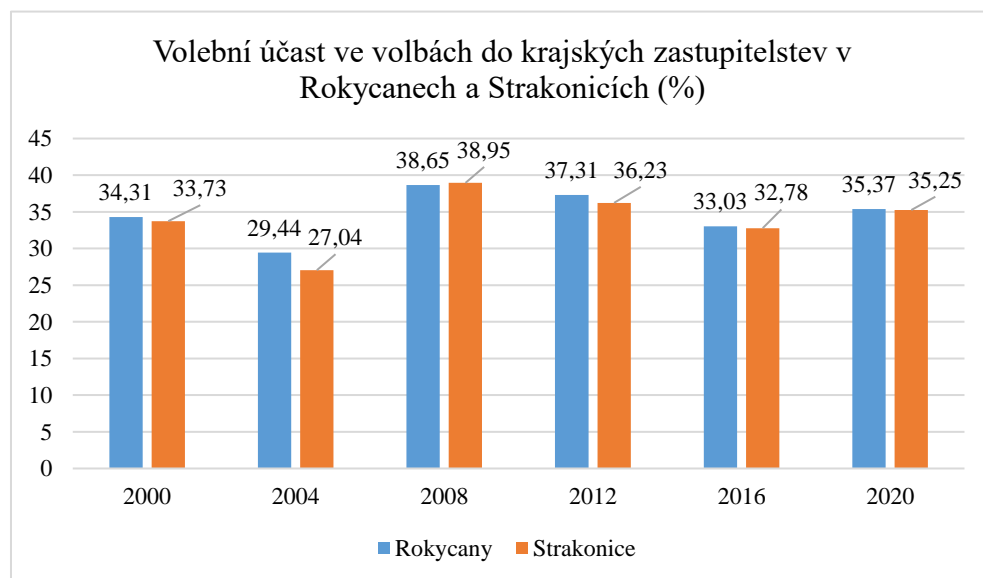
Nejvyšší volební účast v komunálních volbách v Rokycanech byla v prvních konaných volbách do obecních zastupitelstev v České republice v roce 1990, kdy k těmto volbám přišlo 78,89 % oprávněných voličů.

V následujících letech měla volební účast klesající tendenci, a to až do roku 2006. V následujících volbách konaných v roce 2010 se volební účast opět mírně zvýšila oproti předchozím volbám, avšak ve volbách konaných v roce 2014 a 2018 volební účast opět poklesla pod 40 %.

Nejvyšší volební účast v komunálních volbách ve Strakonících byla také v prvních konaných volbách do obecních zastupitelstev v České republice v roce 1990, kdy volební účast činila 73,52 %. V následujících komunálních volbách měla volební účast klesající tendenci až do roku 2006. V roce 2010 se volební účast opět zvýšila a tento trend vydržel až do posledních konaných voleb v roce 2018, ve kterých byla volební účast 49,86 %, což představovalo nejvyšší volební účast v komunálních volbách ve Strakonících za posledních 24 let.

3.3.2 Volby do krajských zastupitelstev

V této kapitole je rozebrána volební účast ve volbách do krajských zastupitelstev ve městech Rokycany a Strakonice od prvních voleb do zastupitelstev krajů, které se konaly v roce 2000 až do posledních konaných voleb, které proběhly roku 2020.

Graf 2: Volební účast v krajských volbách v Rokycanech a Strakonících v letech 2000 -2020 v %, vlastní zpracování
zdroj: <https://www.volby.cz/>

Volební účast v krajských volbách v Rokycanech se ve všech konaných volbách pohybovala okolo 30 %. V druhých volbách v roce 2004 byla tato účast nejnižší a v dalších volbách v roce 2008 byla tato účast

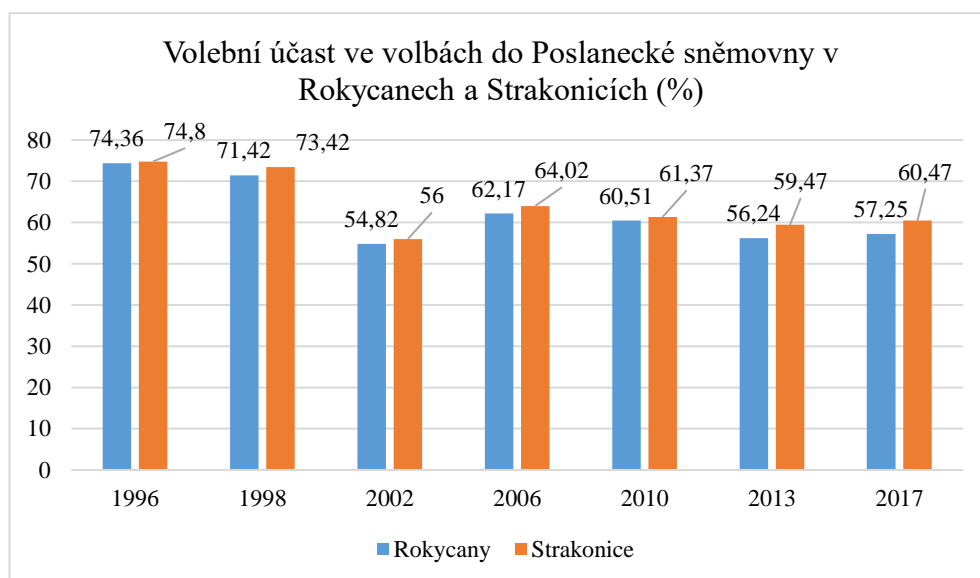
nejvyšší. Od voleb v roce 2008 měla volební účast mírně klesající tendenci, ovšem v posledních konaných volbách na podzim v roce 2020 se volební účast opět mírně zvýšila.

Ve Strakonících byla volební účast v krajských volbách nejnižší v roce 2004, kdy poklesla pod hranici 30 %. V následujících volbách konaných v roce 2008 byla tato účast naopak nejvyšší.

Volební účast byla ve všech krajských volbách v Rokycanech a ve Strakonících srovnatelná, tato účast se v žádných volbách nelišila více než o 2 %. Volební účast ve volbách do krajských zastupitelstev byla v každých těchto konaných volbách vyšší v Rokycanech než ve Strakonících, vyjma voleb v roce 2008, kdy byla volební účast zanedbatelně nižší ve Strakonících. Ve všech krajských volbách byla volební účast nad 30 %, výjimkou byly volby v roce 2004, kdy tato účast poklesla pod 30 %.

3.3.3 Volby do Poslanecké sněmovny

V této kapitole je popsána volební účast ve volbách do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky ve městech Rokycany a Strakonice od prvních těchto konaných voleb v roce 1996 až do posledních konaných voleb v roce 2017.

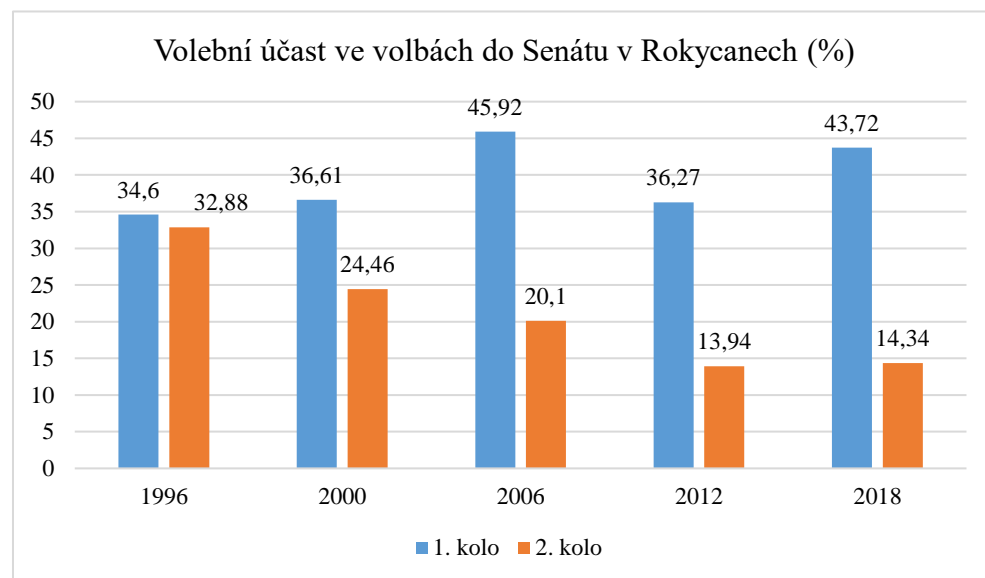

Graf 3: Volební účast ve volbách do Poslanecké sněmovny v Rokycanech a Strakonících v letech 1996 - 2017 v %, vlastní zpracování
zdroj: <https://www.volby.cz/>

Volební účast ve volbách do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky byla ve všech konaných volbách v obou městech srovnatelná. Ve všech doposud konaných volbách do dolní komory Parlamentu byla vyšší volební účast ve Strakonících. Nejvyšší volební účast byla v obou městech v prvních konaných volbách v roce 1996 a naopak nejnižší v roce 2002. Volební účast v Rokycanech i Strakonících měla od roku 1996 do roku 2002 klesající tendenci. Následně ve volbách v roce 2006 se volební účast opět zvýšila a udržela se okolo 60 % až do posledních konaných voleb v roce 2017.

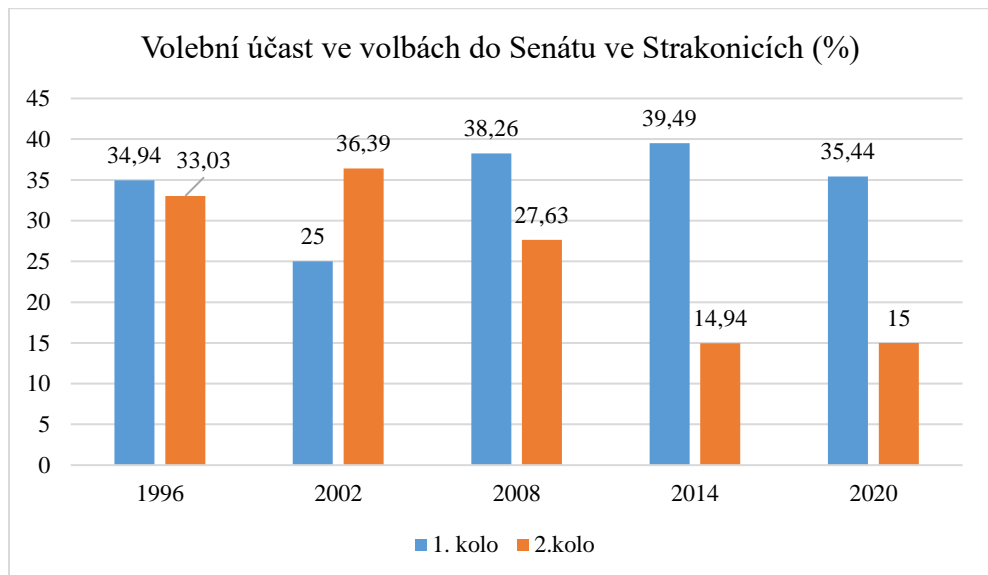
3.3.4 Volby do Senátu

V této kapitole je popsána volební účast ve volbách do Senátu Parlamentu České republiky konaných od vzniku České republiky do posledních konaných voleb v Rokycanech a ve Strakonících.

Graf 4: Volební účast ve volbách do Senátu v Rokycanech v letech 1996 - 2018 v %, vlastní zpracování zdroj: <https://www.volby.cz/>

V Rokycanech se konaly volby do Senátu Parlamentu České republiky v letech 1996, 2000, 2006, 2012 a 2018. Ve všech letech byla volební účast v prvním kole těchto voleb vyšší než ve druhém kole. Nejvyšší volební účast v prvním kole byla v roce 2006 a naopak nejnižší v roce 1996. Ve druhém kole byla nejvyšší volební účast ve volbách v roce 1996 a nejnižší v roce 2012.

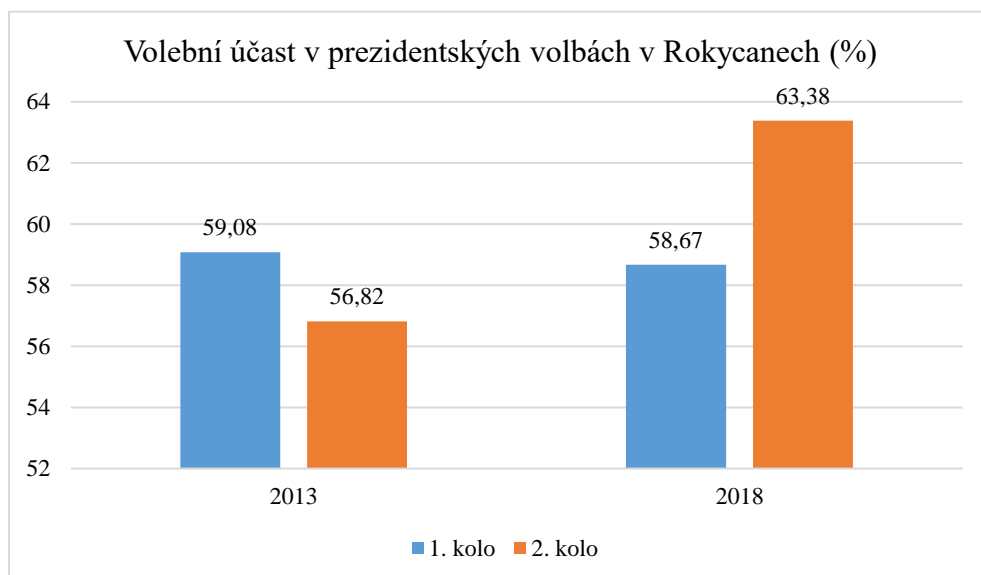

Graf 5: Volební účast ve volbách do Senátu ve Strakonících v letech 1996 - 2020 v %, vlastní zpracování
zdroj: <https://www.volby.cz/>

K volbám do Senátu Parlamentu České republiky mohli občané přijít ve Strakonících v letech 1996, 2002, 2008, 2014, 2020. Volební účast ve volbách do Senátu ve Strakonících byla ve všech konaných volbách v prvním kole vyšší než v kole druhém, s výjimkou voleb v roce 2002, kdy převýšila volební účast v druhém kole. Nejvyšší volební účast v prvním kole byla ve Strakonících v roce 2014 a nejnižší v roce 2002. V druhém kole byla tato účast nejvyšší v roce 2002 a nejnižší v posledních konaných volbách v roce 2020.

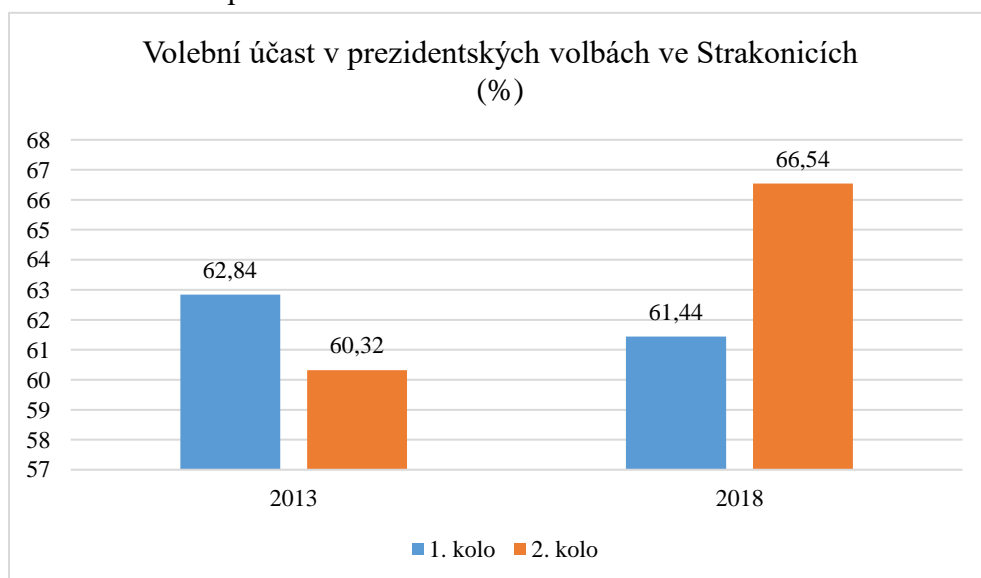
3.3.5 Prezidentské volby

První přímá volba prezidenta proběhla v České republice v roce 2013, kdy se stal prezidentem Miloš Zeman, který zvítězil i ve druhých přímých volbách v roce 2018.

Graf 6: Volební účast v prezidentských volbách v Rokycanech v letech 2013 - 2018 v %, vlastní zpracování
zdroj: <https://www.volby.cz/>

Volební účast v prezidentských volbách byla v Rokycanech nepatrně vyšší v prvním kole ve volbách v roce 2013. V druhém kole prezidentských voleb byla volební účast výrazně vyšší než v prvním kole a převýšila tak volební účast i v prvních kolech.

Graf 7: Volební účast v prezidentských volbách ve Strakonicech v letech 2013-2018 v %, vlastní zpracování
zdroj: <https://www.volby.cz/>

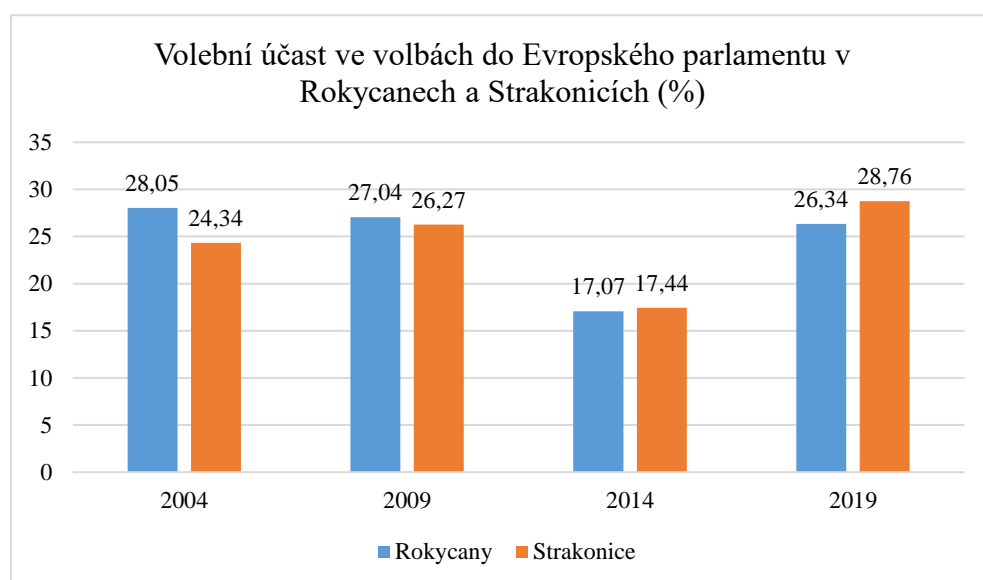
Ve Strakonicech byla volební účast v prvním kole prezidentských voleb v roce 2013 nepatrně vyšší než ve volbách v roce 2018. V druhém kole prezidentských voleb byla vyšší volební účast ve volbách v roce 2018,

přičemž tato volební účast byla vyšší než volební účast v prvních kolech obou voleb.

Z grafů 6 a 7 vyplývá, že v Rokycanech i ve Strakonících byla volební účast v prvním kole prezidentských voleb v roce 2013 vyšší než tato účast v prvním kole prezidentských voleb v roce 2018. Ve Strakonících byla volební účast v prvních i druhých kolech doposud konaných prezidentských voleb vyšší než v Rokycanech.

3.3.6 Volby do Evropského parlamentu

V této kapitole je srovnána volební účast ve volbách do Evropského parlamentu v Rokycanech a ve Strakonících. V České republice proběhly tyto volby v letech 2004, 2009, 2014 a 2019.

Graf 8: Volební účast ve volbách do Evropského parlamentu v Rokycanech a Strakonících v letech 2004 – 2019 v %, vlastní zpracování
zdroj: <https://www.volby.cz/>

Volební účast ve volbách do Evropského parlamentu byla v Rokycanech nejvyšší v prvních konaných volbách v roce 2004 a naopak nejnižší v roce 2014. Nejvyšší volební účast byla ve Strakonících v posledních konaných volbách do Evropského parlamentu v roce 2019 a nejnižší účast v roce 2014.

Ve volbách v letech 2004, 2009 a 2019 dosahovala volební účast v obou porovnávaných městech podobných hodnot, zatímco ve volbách v roce 2014 došlo k výraznějšímu poklesu volební účasti. Volební účast byla v letech 2004, 2009 vyšší v Rokycanech než Strakonících a v letech 2014

a 2019 tomu bylo naopak, volební účast byla vyšší ve Strakonících než v Rokycanech.

3.4 Referendum

V Rokycanech se v posledních 15 letech nekonalo žádné referendum. V okrese Rokycany se v obcích Trokavec, Vísky, Těně, Hůrky, Mirošov, Štítov, Veselá a ve Strašicích konalo místní referendum týkající se výstavby radarové základny Spojených států amerických na území Vojenského újezdu Brdy v roce 2007. Ve všech obcích se občané vyslovili proti tomuto záměru. Účast v těchto místních referendech se pohybovala od 51,5 % do 96,8 %. Referenda byla platná ve všech obcích s výjimkou Strašic, kde byla účast pouze 36,7 %. V té době se občané obávali zdravotních rizik spojených s provozem radaru na blízké obyvatelstvo a případným útokem na tento strategicky důležitý cíl. V roce 2009 nakonec Spojené státy americké od svého záměru na vybudování radarové základny ustoupily.

Na jaře v roce 2006 se konalo místní referendum také v další obci v okrese Rokycany, a to v obci Drahoňův Újezd. V tomto místním referendu se obec tázala, zda má využít všech zákonných prostředků, aby zabránila těžbě jižní části ložiska stavebního kamene v dobývacím prostoru Třebnuška. I zde občané vyslovili nesouhlas s těžbou v této lokalitě. Účast v tomto místním referendu byla 80,4 %.

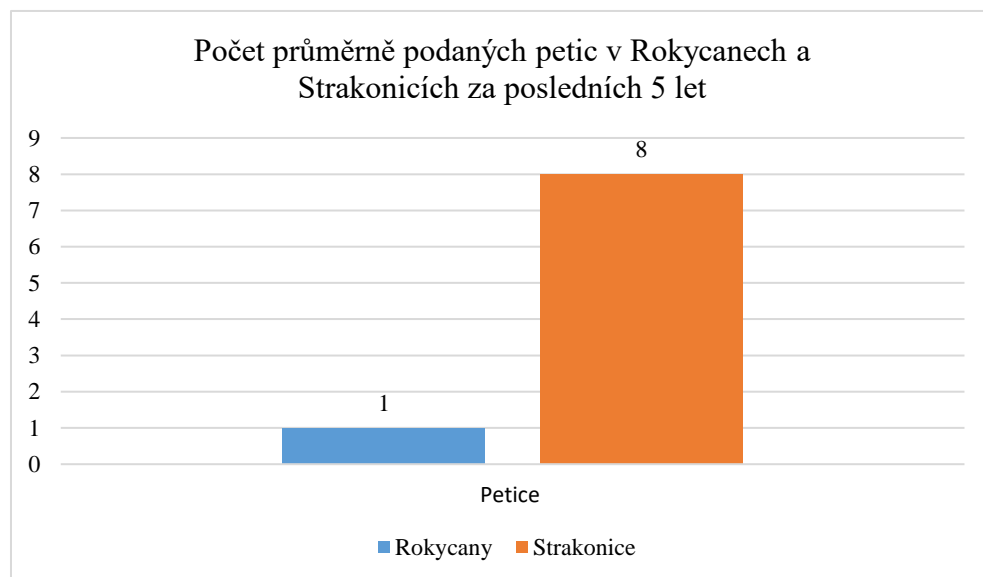
Ve Strakonících se v posledních 15 letech nekonalo žádné místní referendum. V okrese Strakonice se konalo jedno místní referendum v posledních 15 letech, a to v roce 2014 ve Vodňanech. V tomto referendu se obec občanů tázala, zda souhlasí s výstavbou dřevozpracujícího závodu v územním obvodu Vodňan, v lokalitě vzdálené 1,1 kilometru východně od obchvatu města ve směru po silnici na Radomilice, kde dle údajů investora vznikne zhruba 500 pracovních míst. Účast v tomto místním referendu byla pouze 32,8 %, což způsobilo neplatnost tohoto místního referenda, nicméně zúčastnění voliči se většinou vyjádřili nesouhlasně s tímto záměrem.¹³⁴

---

¹³⁴ Ministerstvo vnitra České republiky. *Místní referenda v České republice 2006-2017*. Praha, 2020.

3.5 Petice

Petiční právo zaručuje Listina základních práv a svobod, lze prostřednictvím něj vyjádřit svůj názor ke konkrétní věci a získat podporu dalších osob. V této kapitole je podávání petic srovnáno ve městech Rokycany a Strakonice v časovém horizontu 5 let.

Graf 9: Počet průměrně podaných petic v Rokycanech a Strakonících za roky 2016-2020, vlastní zpracování
zdroj: e-mailová komunikace s tajemníky města Rokycany a Strakonice

V Rokycanech je v posledních 5 letech podávána v průměru jedna petice ročně. Poslední petice se týkala kácení stromů v souvislosti se stavbou parkoviště před plaveckým bazénem v Rokycanech a byla podána v létě loňského roku. Petice proti kácení stromů obsahovala celkem 600 podpisů a projednávalo ji zastupitelstvo města, které ji následně odmítlo a rozhodlo, že se stromy kácet budou.¹³⁵

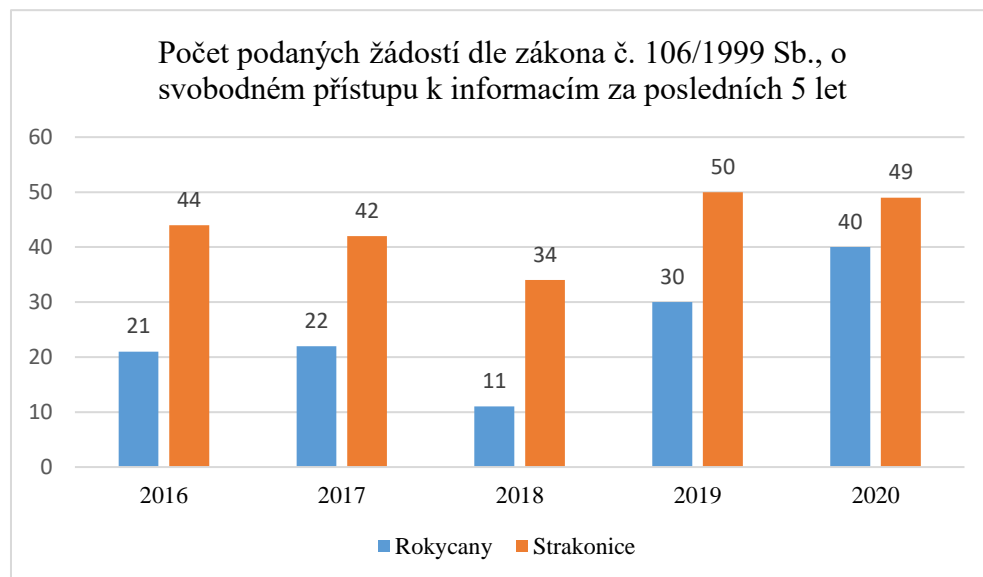
Městu Strakonice bylo podáváno v posledních 5 letech v průměru 8 petic ročně. Poslední petice se týkala dopravní obslužnosti a zamýšlených stavebních úprav při revitalizaci jedné okrajové lokality města Strakonice.¹³⁶

¹³⁵ Město Rokycany: *Oficiální web města* [online]. [cit. 2021-03-05]. Dostupné z: <https://www.rokycany.cz/>

¹³⁶ Město Strakonice [online]. [cit. 2021-02-15]. Dostupné z: <https://www.strakonice.eu/>

3.6 Právo na informace

Právo na informace dle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím představuje další možnost občanské participace na činnostech veřejné správy a nejen obce se s žádostmi o konkrétní informace setkávají poměrně často. V této kapitole jsou srovnány počty podaných žádostí o informace v Rokycanech a Strakonících za posledních 5 let dle zmíněného zákona.

Graf 10: Počet podaných žádostí dle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím v letech 2016-2020, vlastní zpracování
zdroj: <https://www.rokycany.cz/> a <https://www.strakonice.eu/>

Počet podaných žádostí za posledních 5 let byl ve Strakonících v každém porovnávaném roce vyšší než v Rokycanech. V obou srovnávaných městech bylo nejméně podaných žádostí o informace v roce 2018. Největší rozdíl mezi podanými žádostmi v těchto městech byl v letech 2016 a 2018, kdy bylo ve Strakonících podáno o 23 žádostí více než v Rokycanech.

V Rokycanech byl nejnižší počet žádostí o informace podán v roce 2018, kdy bylo podáno pouze 11 žádostí. Naopak v roce 2020 bylo podáno nejvíce žádostí dle tohoto zákona, a to celkem 40. V posledních 2 letech se počet podaných žádostí značně zvýšil oproti předchozím porovnávaným rokům.

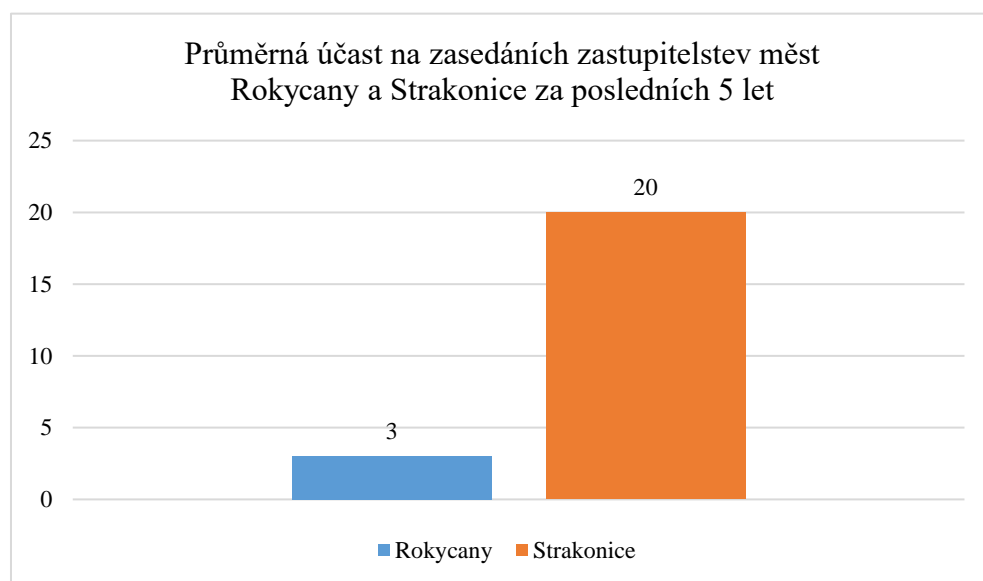
Ve Strakonících byl nejnižší počet žádostí o informace podán v roce 2018, a to 34 žádostí za rok, jinak se počet podaných žádostí pohyboval

za posledních 5 let okolo 45 žádostí ročně. Nejvíce podaných žádostí o informace bylo ve Strakonících v roce 2019.

3.7 Účast na zasedání zastupitelstva

Občan obce, který dosáhl věku 18 let má právo vyjadřovat na zasedání zastupitelstva obce v souladu s jeho jednacím řádem svá stanoviska k projednávaným věcem nebo se vyjadřovat k návrhu rozpočtu obce a k závěrečnému účtu obce za uplynulý kalendářní rok. Zasedání zastupitelstva obce je veřejné.¹³⁷

Graf 11: Průměrná účast na zasedáních zastupitelstev měst Rokycany a Strakonice v letech 2016-2020, vlastní zpracování
zdroj: e-mailová komunikace s tajemníky města Rokycany a Strakonice

Zasedání zastupitelstva města Rokycany se účastní v posledních 5 letech průměrně tři občané, zatímco ve Strakonících průměrně navštívuje jednání zastupitelstva 20 občanů.

V současné době stále trvají vládní opatření spojená s pandemií onemocnění Covid-19. Vládní opatření omezující běžný život občanů, trvají již od jara roku 2020. V této souvislosti ve městě Rokycany i ve městě Strakonice poklesl počet občanů navštěvujících zasedání zastupitelstva těchto měst. Tento počet je v Rokycanech zcela minimální, většinou se zasedání zastupitelstva nezúčastní žádný občan, výjimečně jeden či dva občané.

¹³⁷ Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích

3.8 Shrnutí

Občanská participace se z hlediska volební účasti v komunálních volbách výrazně nelišila, pouze ve volbách konaných v roce 2018 tato účast doznala patrnějšího výkyvu, kdy volební účast ve Strakonících byla o 10,39 % vyšší než v Rokycanech. Volební účast ve volbách do krajských zastupitelstev byla ve všech proběhlých volbách srovnatelná, v každých volbách byla tato účast nepatrně vyšší v Rokycanech, vyjma roku 2008, kdy volební účast v Rokycanech mírně klesla. Ve volbách do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky byla volební účast v obou městech srovnatelná, přičemž v každých volbách byla tato účast nepatrně vyšší ve Strakonících. Ve volbách do Senátu byla v obou městech volební účast v prvních kolech vyšší než ve druhých kolech těchto voleb, jedinou výjimkou se staly volby ve Strakonících v roce 2002, kdy byla volební účast vyšší v druhém kole. V prezidentských volbách se pohybovala volební účast opět ve srovnatelných hodnotách v obou městech, a to jak v prvním, tak i ve druhém kole těchto voleb. Volební účast ve volbách do Evropského parlamentu byla opět bez výrazných rozdílů v obou srovnávaných městech. Z uvedeného srovnání vyplývá, že z hlediska voleb je občanská participace velmi podobná v obou městech, ve všech volbách byla volební účast bez výrazných rozdílů.

Občanská participace z hlediska četnosti konání místních referend v těchto městech je zcela stejná, jelikož se v těchto městech nekonala žádná místní referenda. Již znatelný rozdíl se vyskytuje u občanské participace v rámci práva petičního, kdy bylo ve Strakonících v posledních 5 letech průměrně podáváno 8 petic ročně, zatímco v Rokycanech byla průměrně podávána pouze 1 petice ročně. Právo na informace prostřednictvím žádostí dle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím bylo využíváno v posledních 5 letech znatelně více ve Strakonících. Průměrná účast občanů na zasedáních zastupitelstev v těchto městech je za posledních 5 let opět výrazně vyšší ve Strakonících.

Lze tedy shrnout, že občanská participace z hlediska voleb a referend je srovnatelná v obou městech, ovšem u dalších porovnávaných možností participace, tedy u petic, práva na informace a účasti na zasedáních

zastupitelstva obcí je občanská participace ve Strakonících ve znatelně vyšší míře než v Rokycanech.

Závěr

Téma „Občanská participace ve veřejné správě“ jsem zvolila nejen z důvodu, že se do jisté míry snažím sama podílet na činnostech veřejné správy, ale i z důvodu že toto téma si zaslouhuje náležitou pozornost, protože právě občanská participace je stěžejním prvkem v právním státě. Občanská participace se váže na značné množství právních předpisů, v přední řadě i na ústavní pořádek České republiky, proto je dle mého názoru důležitost a povědomí o možnostech participace občanů nesporná.

Svou diplomovou práci jsem rozdělila na tři hlavní kapitoly. V první z nich jsem vymezila základní pojmy týkající se tématu mé práce. Popsala jsem pojem občanské participace, přičemž jsem se věnovala i výhodám a nevýhodám této participace. Dále jsem se v této souvislosti věnovala pojmům občan a občanská společnost. Dále jsem se zaměřila na stěžejní pojem veřejné správy, kde jsem vymezila její členění. Popsala jsem i pojmy dobrá správa, volby, referendum a pojem e-participace.

V druhé kapitole své práce jsem se zabývala participací občanů na činnosti veřejné správy v České republice. Tuto kapitolu jsem rozdělila na čtyři podkapitoly. Nejprve jsem se věnovala participaci občanů vyplývající z politických práv zakotvených ústavním pořádkem České republiky, kdy jsem jednotlivě popsala svobodu projevu a právo na informace, právo petiční, právo shromažďovací, právo sdružovací, právo podílet se na správě veřejných věcí a právo na odpor. Následně jsem se věnovala možnostem občanské participace na krajské a obecní úrovni. Popsala jsem krajské a komunální volby, krajské a místní referendum a následně práva občanů vyplývající ze zákonů č. 129/2000 Sb., o krajích a zákonu č. 128/2000 Sb., o obcích. Věnovala jsem se stručně i dalším vybraným možnostem občanské participace na činnostech veřejné správy, zejména na právo na informace o životním prostředí, členství občanů ve výborech a komisích územně samosprávných celků a využívání sociálních médií.

V poslední části své práce jsem se věnovala občanské participaci ve vybraných městech Rokycany a Strakonice. Tato města jsem vybrala nejen na základě jejich stejného počtu členů zastupitelstva a rady města a jejich celkové podobnosti, ale i protože mi jsou osobně velmi blízká. U obou těchto

měst jsem popsala volební účast ve všech doposud konaných volbách, dále jsem se věnovala tématu místních referend konaných v těchto městech a srovnala jsem počet průměrně podaných petic za poslední roky. Zaměřila jsem se i na využívání práva na informace dle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, a nakonec jsem porovnála průměrnou účast občanů na zasedáních zastupitelstev měst Rokycany a Strakonice. Na závěr jsem shrnula vybraná města z těchto hledisek občanské participace.

Cílem této diplomové práce bylo vymezit problematiku občanské participace ve veřejné správě z hlediska teorie popisující komplexně tuto problematiku s odkazem na příslušné právní předpisy a odbornou literaturu, a dále popsat občanskou participaci v praxi ve vybraných městech Rokycany a Strakonice a následně dané poznatky srovnat. Ze srovnání obou vybraných měst vyplynulo, že je občanská participace z hlediska voleb a referend srovnatelná v obou městech, ovšem z hlediska petic, využívání práva na informace a účasti na zasedáních zastupitelstva je občanská participace vyšší ve Strakonících.

Resumé

The topic of my diploma thesis is Citizens participation in public administration. I have chosen this topic because I believe that everybody sometimes participates in public administration. Citizens participation deserves attention also for its important position in rule of law.

This diploma thesis is divided into three big chapters. Firstly, I have explained fundamental terms such as citizens participation, citizen, civil society, public administration and its structure, good administration, elections, referendum and e-participation.

The next part of my diploma thesis is focused on citizens participation in public administration activities. This chapter is divided into four parts. Firstly, I have explained political rights, in particular freedom of expression and information, right to petition, assembly right, right to organise, right to participate in the conduct of public affairs and right to object. Then, I have described possibilities of citizens participation at regional and municipal level, in particular elections, referendum, petitions and other rights in this area. In the last part of this chapter I have devoted on other possibilities of citizens participation such as right to environmental information, citizens membership in committees in local and regional authorities and using of social media in public administration.

In the last chapter of my work I have focused on citizens participation in chosen municipalities Rokycany and Strakonice. I have compared this municipalities with respect to voter turnout in all elections in the Czech republic. Then, I have compared referendum in these municipalities, the average number of petitions to these municipalities in last five years, using of right to information in last five years and finally I have compared the average attendance of citizens at municipal council in Rokycany and Strakonice.

The aim of this work was to explain the matter of citizens participation in public administration and to describe chosen possibilities of citizens participation in chosen municipalities Rokycany and Strakonice.

Key words

Citizens participation, public administration, political rights, civic society, municipality, petition, referendum, elections, town of Rokycany, town of Strakonice

Seznam použitých zdrojů

Odborná literatura

ANTOŠ, Marek a Jan WINTR. *Volby, demokracie, politické svobody*. Praha: Leges, 2010. ISBN 978-80-87212-62-2.

BALÍK, Stanislav. *Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky*. Praha: Grada, 2009. Politologie (Grada). ISBN 978-80-247-2908-4.

CABADA, Ladislav a Michal KUBÁT. *Úvod do studia politické vědy*. 2. rozš. a dopl. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2004. Politologie (Eurolex Bohemia). ISBN 80-864-3263-7.

ČMEJREK, Jaroslav. *Participace občanů na veřejném životě venkovských obcí ČR*. Davle: Kernberg, 2009. Basic. ISBN 978-80-87168-10-3.

ČERMÁK, Daniel a Jana VOBECKÁ. *Spolupráce, partnerství a participace v místní veřejné správě: význam, praxe, příslib*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2011. Studie (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-7419-067-4.

DAMOHORSKÝ, Milan. *Právo životního prostředí*. 3. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2010. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-338-7.

GAJDOŠOVÁ, Petra, Ministerstvo vnitra České republiky, odbor veřejné správy, dozoru a kontroly. *Metodické doporučení k činnosti územních samosprávných celků: Výbory a komise orgánů územních samosprávných celků*. Praha, 2019. ISBN 978-80-7616-040-8.

GUASTI, Petra a Barbora STAŠKOVÁ. *Organizovaná občanská společnost v České republice*. Praha: Professional Publishing, 2007. ISBN 978-80-86946-22-1.

HENDRYCH, Dušan. *Správní právo: obecná část*. 7. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2009. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-049-2.3

HORZINKOVÁ, Eva a Vladimír NOVOTNÝ. *Základy organizace veřejné správy v ČR*. 2., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-80-7380-263-9.

HORZINKOVÁ, Eva a Vladimír NOVOTNÝ. *Základy organizace veřejné správy v ČR*. 3., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-459-6.

JAKEŠOVÁ, Petra a Petr DOSTALÍK. *Správní právo*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2006. ISBN 80-244-1219-5.

JIRÁSKOVÁ, Věra. *Občan v demokratické společnosti*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1999. Učebnice pro střední školy. ISBN 80-858-5078-8.

KLÍMA, Karel. *Ústavní právo*. 4., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. Právnické učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-261-5.

KOPECKÝ, Martin. *Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-561-8.

KYSELA, Jan. *Právo na odpor a občanskou neposlušnost*. Brno: Doplněk, 2001. ISBN 80-723-9078-3.

MANSFELDOVÁ, Zdenka a Aleš KROUPA. *Participace a zájmové organizace v České republice*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2005. ISBN 80-86429-53-9.

MATES, Pavel a Vladimír SMEJKAL. *E-government v českém právu*. Praha: Linde, 2006. ISBN 80-720-1614-8.

Metodika participace aneb jak zapojit občany do rozhodování. Praha, 2016. ISBN 978-80-906397-1-3.

Ministerstvo vnitra České republiky. *Místní referenda v České republice 2006-2017*. Praha, 2020.

MOLEK, Pavel. *Politická práva*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. Lidská práva. ISBN 978-80-7478-502-3.

PAVLÍČEK, Antonín. *Nová média a sociální sítě*. Praha: Oeconomica, 2010. ISBN 978-80-245-1742-1.

PAVLÍČEK, Václav. *Ústavní právo a státověda*. Praha: Leges, 2011. Student (Leges). ISBN 978-80-87212-90-5.

PAVLÍČEK, Václav. *Ústava a ústavní řád České republiky: komentář*. 2., dopl. a podstatně rozš. vyd. Praha: Linde, 2002. Zákony s poznámkami (Linde). ISBN 80-720-1391-2.

PETRUSEK, Miloslav, Hana MAŘÍKOVÁ a Alena VODÁKOVÁ. *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum, 1996. ISBN 80-718-4311-3.

PRŮCHA, Petr. *Správní právo: obecná část*. 7., dopl. a aktualiz. vyd., (V nakl. Doplněk 2.). Brno: Masarykova univerzita, 2007. ISBN 978-80-7239-207-0.

SLÁDEČEK, Vladimír. *Obecné správní právo*. 2., aktualiz. a přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2009. ISBN 987-80-7357-382-9.

ŠAMALÍK, František. *Občanská společnost v moderním státě*. Brno: Doplněk, 1995. ISBN 80-857-6545-4.

ŽALOUDEK, Karel. *Encyklopedie politiky*. 2., přeprac. a aktualiz. vyd. Praha: Libri, 1999. ISBN 80-859-8375-3.

Právní předpisy

Zákon č. 84/1994 Sb., o právu shromažďovacím

Zákon č. 85/1990 Sb., o právu petičním

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod

Zákon č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí

Zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím

Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích

Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích

Zákon č. 130/2000 Sb., o volbách do zastupitelstev krajů

Zákon č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů

Zákon č. 22/2004 Sb., o místním referendu a o změně některých zákonů

Zákon č. 515/2002 Sb., o referendu o přistoupení České republiky k Evropské unii a o změně ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

Zákon č. 118/2010 Sb., o krajském referendu a o změně některých zákonů

Zákon č. 186/2013 Sb., o státním občanství České republiky

Zákon č. 12/2020 Sb., o právu na digitální služby a o změně některých zákonů

Judikatura

Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 10. září 2009, sp.zn. Pl. ÚS 27/09, publikován pod č. 318/2009 Sb.

Webové zdroje

KŘÍŽ, Lukáš a David ZAJÍC. E-Participace jako předvoj E-Demokracie. *Hospodářské noviny* [online]. 25.7.2016 [cit. 2021-02-01]. Dostupné z: https://ictrevue.ihned.cz/c3-65378720-0ICT00_d-65378720-e-participace-jako-predvoj-e-demokracie

Veřejný ochránce práv: Principy dobré správy [online]. [cit. 2021-01-10]. Dostupné z: <https://www.ochrance.cz/stiznosti-na-urady/principy-dobre-spravy/>

Senát Parlamentu České republiky: Jak se volí do Senátu [online]. Praha [cit. 2021-01-16]. Dostupné z: https://www.senat.cz/senat/volby/jsv.php?ke_dni=30.09.2020&O=12.

ZAVORAL, Petr. E-government a e-participace - jak je (bohužel) neznáme. *CNZ.cz* [online]. 4.1.2015 [cit. 2021-02-01]. Dostupné z: <http://www.cnz.cz/2015/01/04/e-government-a-e-participace-jak-je-bohuzel-nezname-obec-1-12-2014/>

Jak žádat o informace. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Praha [cit. 2021-02-03]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/jak-zadat-o-informace-453908.aspx>

Co je eGovernment? *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Praha [cit. 2021-02-02]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/co-je-egovernment.aspx>

Ministerstvo vnitra České republiky: Občanské aktivity. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Praha [cit. 2021-02-02]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/obcanske-aktivity-118893.aspx?q=Y2hudW09Mg%3D%3D>

BŘEŇ, Jan. Komise rady obce. *Moderní obec* [online]. 13.1.2014 [cit. 2021-02-12]. Dostupné z: <https://www.moderniobec.cz/komise-rady-obce/>

Město Rokycany: Oficiální web města [online]. Rokycany [cit. 2021-02-15].
Dostupné z: <https://www.rokycany.cz/>

Český statistický úřad: Krajská správa Českého statistického úřadu v Plzni [online]. 2020 [cit. 2021-02-14]. Dostupné z:
https://www.czso.cz/csu/xp/so_orp_rokycany

Český statistický úřad: Krajská správa Českého statistického úřadu v Českých Budějovicích [online]. 2020 [cit. 2021-02-14]. Dostupné z:
https://www.czso.cz/csu/xc/orp_strakonice

Město Strakonice [online]. [cit. 2021-02-15]. Dostupné z:
<https://www.strakonice.eu/>

Ministerstvo zdravotnictví České republiky [online]. Praha [cit. 2021-03-01].
Dostupné z: <https://www.mzcr.cz/>

Český statistický úřad: Volby [online]. Praha [cit. 2021-03-01]. Dostupné z:
<https://www.volby.cz/>

Seznamy

Seznam grafů

Graf 1: Volební účast v komunálních volbách v Rokycanech a Strakonících v letech 1990-2018 v %	55
Graf 2: Volební účast v krajských volbách v Rokycanech a Strakonících v letech 2000-2020 v %	56
Graf 3: Volební účast ve volbách do Poslanecké sněmovny v Rokycanech a Strakonících v letech 1996 - 2017 v %	57
Graf 4: Volební účast ve volbách do Senátu v Rokycanech v letech 1996 - 2018 v %	58
Graf 5: Volební účast ve volbách do Senátu ve Strakonících v letech 1996 - 2020 v %	59
Graf 6: Volební účast v prezidentských volbách v Rokycanech v letech 2013- 2018 v %	60
Graf 7: Volební účast v prezidentských volbách ve Strakonících v letech 2013-2018 v %	60
Graf 8: Volební účast ve volbách do Evropského parlamentu v Rokycanech a Strakonících v letech 2004 – 2019 v %	61
Graf 9: Počet průměrně podaných petic v Rokycanech a Strakonících za roky 2016-2020	63
Graf 10: Počet podaných žádostí dle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím v letech 2016-2020	64
Graf 11: Průměrná účast na zasedáních zastupitelstev měst Rokycany a Strakonice v letech 2016-2020	65

Seznam použitých zkratk a symbolů

čl.	článek
odst.	odstavec
Sb.	Sbírka zákonů
tzv.	takzvaně
§	paragraf
%	procento
např.	například
apod.	a podobně
atd.	a tak dále
tj.	to jest